

Maisemaselvitys

Vasaman tuulipuisto

Sisällys

1. Johdanto	3
1.1. Selvitysalueen sijainti ja laajuus.....	4
1.2. Aineisto ja menetelmät	5
2. Maiseman ominaispiirteet	6
2.1. Suurmaiseman ominaispiirteet.....	6
2.2. Maisemarakenne	7
2.2.1. Maa- ja kallioperä sekä topografia	10
2.2.2. Vesistöt ja vedenjakajat	12
2.2.3. Kasvillisuus.....	14
2.3. Maisemakuva	14
3. Maiseman historia	17
4. Arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt	19
4.1. Johdanto.....	19
4.2. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.....	20
4.3. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.....	21
4.4. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	24
4.5. Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.....	28
4.6. Perinnebiotoopit.....	32
5. Lähteet	35

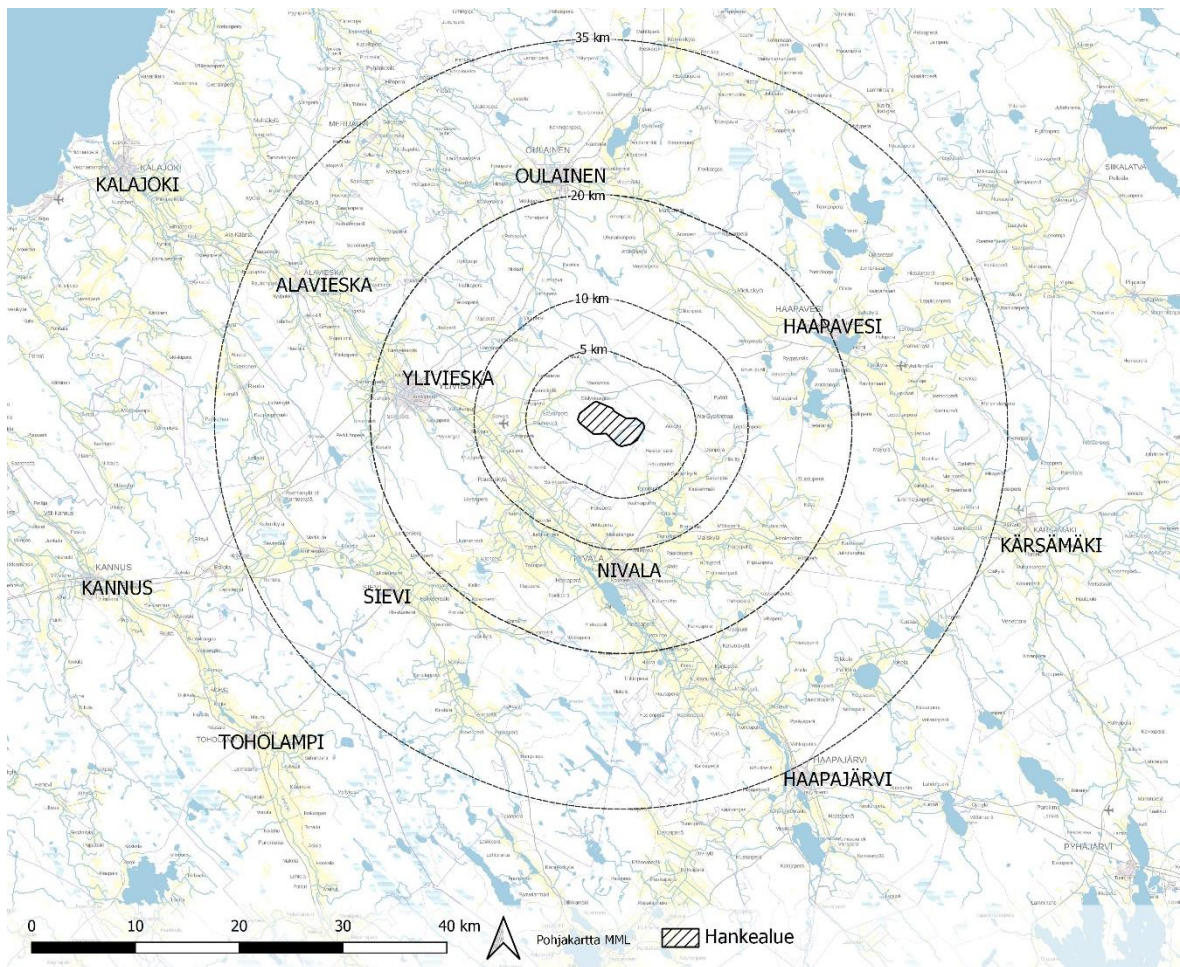
5.1.2023

1. Johdanto

Ylivieskan kaupungin pohjoisosan Nivalan kunnan ja Haapaveden kunnanrajojen läheisyyteen, Vasamaan, on suunnitteilla tuulivoimahanke, jossa tarkastellaan 12 ja 18 voimalan toteutusvaihtoehtoja. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 6–10 MW.

Maisemaselvityksen tavoitteena on tunnistaa ja kuvata alueen maiseman nykytilaa, ominaispiirteitä sekä maiseman alueellisia arvoja. Maisemaselvitys toimii lähtötietona maisemavaikutuksen arvioinnille, joka on luettavissa osana Vasaman tuulivoimapuiston YVA-selostusta.

Selvitys on laadittu konsulttityönä WSP Finland Oy:ssä. Työn projektipäällikkönä on toiminut maisema-arkkitehti Riikka Lauri, ja työryhmän asiantuntijoina ovat toimineet maisema-arkkitehti Johanna Tuokko, suunnitteluhortonomi AMK Riikka Söyrinki sekä maisema-arkkitehti yo Miira Virtanen. Työn tilaaja on Semecon Oy. Maisemaselvitys on laadittu vuonna 2022.

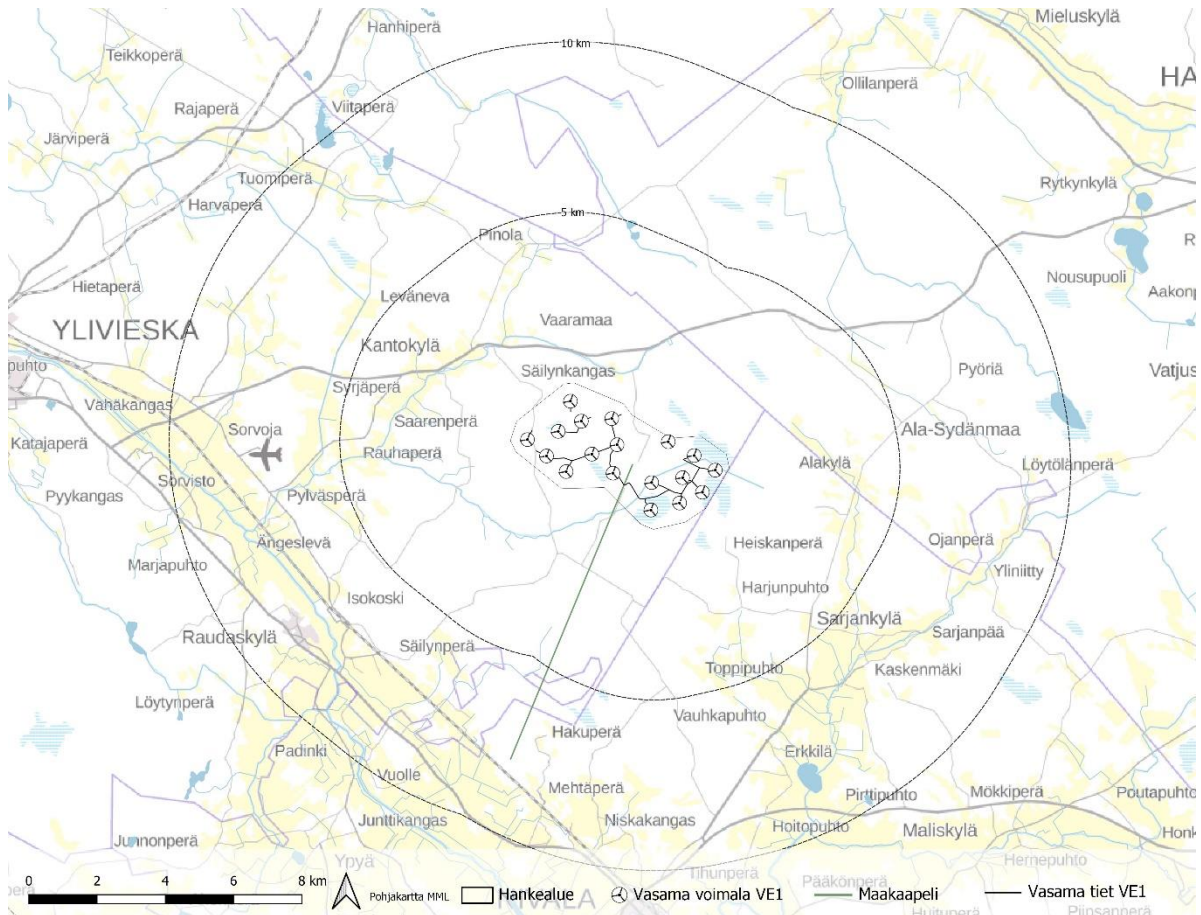
5.1.2023

1.1. Selvitysalueen sijainti ja laajuus

Vasaman tuulivoimapuiston hankealue sijoittuu Ylivieskan kaupungin pohjoisosaan Nivalan kunnan ja Haapaveden kunnanrajojen läheisyyteen. Hankealue sijaitsee noin 18 km Ylivieskan keskustasta koilliseen, noin 11 km Nivalan keskustasta pohjoiseen ja noin 18 km Haapaveden keskustasta lounaaseen. Hankealueen pinta-ala on noin 1 520 hehtaaria (15,2 km²).

Hankealueen lähimaisema koostuu pääosin ojitetusta ja hoidetusta talousmetsästä sekä maatalous- ja peltomaisemasta. Hankealueen vaikutusalueelle sijoittuu niin peitteisiä metsäalueita, kuin avoimia viljelyalueita ja runsaasti suoalueita, sekä maaseutumaisista asutusta ja muutamia taajamakeskittyjä.

Tuulipuisto liitetään sähköverkkoon Fingridin Uusnivalan sähköasemalle noin 9 kilometrin päässä hankealueen eteläpuolella. Sähkönsiirto toteutetaan maakaapelireittinä, nykyisen ilmajohtoalueen vieressä.

Kuva 1.2 Vasaman tuulivoimaloiden (VE1) sijainti suhteessa lähialueisiin.

5.1.2023

1.2. Aineisto ja menetelmät

Maisemaselvitys on laadittu maisema-analyysin menetelmiä hyödyntäen, pohjautuen karttatarkasteluihin, kirjallisiin lähteisiin ja hankealueelle kesällä 2022 tehtyyn maastokäyntiin. Työssä on hyödynnetty viranomaistahojen avoimesti saatavilla olevia paikkatietoaineistoja (MML maastotietokanta, GTK, Syke, Museovirasto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Open Street Map) ja Maanmittauslaitoksen vanhoja karttoja. Selvitystyön pohjana ovat olemassa olevat selvitykset kuten valtakunnalliset ja maakunnalliset maisemainventoinnit ja rakennettua kulttuuriympäristöä käsittelevät selvitykset.

Selvityksen tarkastelualueen laajuus ja mittakaava on sovitettu palvelemaan tarkoituksenmukaisesti tuulivoiman vaikutusarviointia. Maisemaselvitys kohdistuu YVA-arvioinnissa tarkasteltavalle hankkeen vaikutusalueelle. Vaikutusten arviointi kohdistuu tuulivoimapuiston lähialueille sekä herkkien kohteiden osalta tuulivoimapuistoa ympäröiville alueille maksimisaan 35 km säteelle tuulivoimapuistosta.

Keskeisinä teoreettisina lähdeteoksina tuulivoimarakentamisen maisemavaikutuksista on käytetty ympäristöministeriön julkaisuja Tuulivoimalat ja maisema (Weckman 2006) sekä Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa (2016). Maisemaselvityksen kartoissa on käytetty samoja tarkasteluvyöhykkeitä, joita käytetään vaikutusten arvioinnissa:

- välitön vaikutusalue (noin 0–2 km)
- lähivaikutusalue (noin 2–5 km)
- ulompi vaikutusalue (noin 5–10 km)
- kaukovaikutusalue (noin 10–20 km)
- teoreettinen maksiminäkyvyysalue (noin 20–35 km)

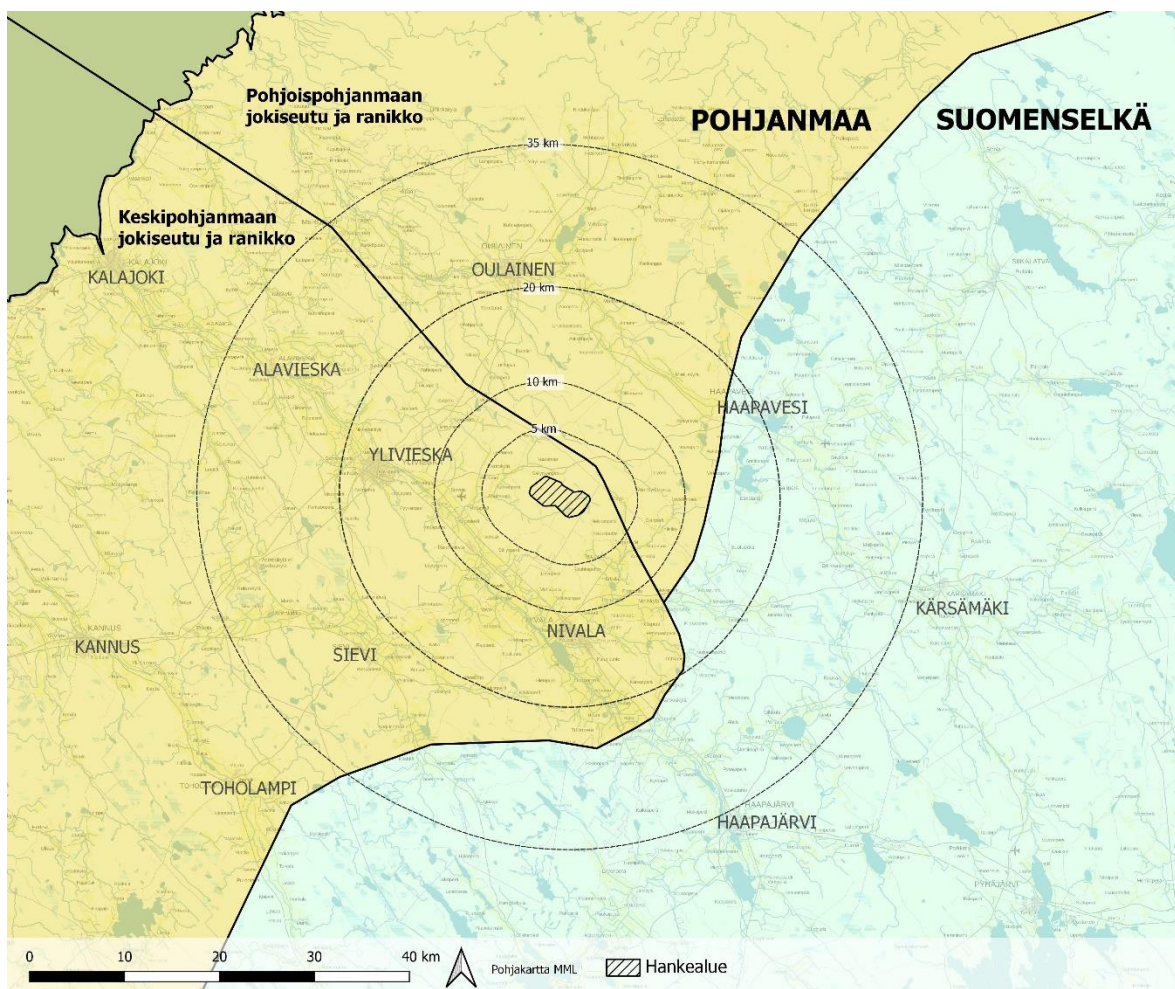
Arkeologiset kohteet eivät sisälly maisemaselvitykseen. Niistä on laadittu erillinen selvitys.

5.1.2023

2. Maiseman ominaispiirteet

2.1. Suurmaiseman ominaispiirteet

Maisemamaakunnat on maiseman ja kulttuuriympäristön ominaispiirteiden perusteella tehty valtakunnallinen aluejako. Suomi on jaettu kymmeneen eri maisemamaakuntaan, joista osa jakautuu pienempiin seutuihin. Hankealue kuuluu ympäristöministeriön maisema-alueityöryhmän mietinnön 1 (1993) mukaan Pohjanmaan maisemamaakuntaan ja tarkemmin määriteltynä Keski-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikko –alueeseen.

Kuva 2.1 Maisemamaakunnat: Hankealue sijoittuu Keskipohjanmaan jokiseutu ja rannikko maisema-alueelle. Vaikutusalue ulottuu myös Suomenselkä maisemamaakunta-alueelle sekä Pohjanmaan Pohjois-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikko maisema-alueelle.

Aluetta on kuvattu seuraavalla tavalla: ”kapeahkot jokilaaksojen viljelyalueet ja niiden väliin jäävät laajahkot karut ja soiset moreeniselänteet. Maasto on suhteellisen tasaista, mutta paikoin kumpareista. Paksu moreenipeite on drumlinisoitunut suuressa osassa aluetta. Soiden runsaus johtuu lähinnä yleisestä tasaisuudesta...”

5.1.2023

”...Jokien yläjuoksulla asutus on yleensä sijoittunut laakson reunalla oleville kumpareille. Pellot ovat asutuksen ja joen välissä. Keski- ja alajuoksulla rakennukset sijaitsevat jokitöyräällä. Seudun erikoisuutena on leveärunkoinen, sivukamarillinen asuinrakennus. Peltoviljelyn ohella karjanpidolla on ollut hivenen tärkeämpi merkitys kuin Etelä-Pohjanmaalla...”

Alueella on runsaasti soita; niitä on peltoviljelyn ulkopuolelle jäävästä maa-alasta noin puolet. Jokilaaksojen viljyvät savikkoalueet on raivattu pelloiksi. Selännealueilla luonnonkasvillisuuden yleisilme on karu, metsät ovat enimmäkseen kivikkoisten moreenimaiden huonokasvuisia kuivahkoja puolukkatyyppin männikköjä.

Hankealueen lähimmät viljelyalueet ovat keskittyneet enimmäkseen jokilaaksojen laajoille peltoaukeille. Etelässä Kalajokilaaksoon ja lännessä Pylväsojan varteen. Yksittäisiä pienempiäkin peltoilkkuja on hankealueen pohjoispuolella. Hankealueen eteläpuolella Nivalassa sijaitsevan Malisjoen varteen sijoittuu myös laaja-alaisempia peltoaukeita.

Rakennettu ympäristö painottuu alueen eteläpuolelle Kalajokivarteen. Nauhakylämäinen rakenne asettuu joen molemmin puolin ja jatkuu Ylivieskasta Nivalaan. Ylivieskan keskustan ja Nivalan välinen etäisyys joenvartta mukailleen on noin 25 kilometriä. Molempien kaupunkien keskustat ovat luonteeltaan tiiviisti rakennettua taajamaa, jossa rakennukset ja pihapiirien kasvillisuus rajaavat näkymiä. Jokivarren kylissä Kalajokilaakson peltoaukeat ovat laajoja. Metsäsaarekkeet, jotka ovat useassa kohtaa joen suuntaisia, katkovat pisimpiä näkymälinjoja peltoaukean leveyssuunnassa. Jokivarren asutus on keskittynyt peltoja reunustavien teiden lisäksi ryhmiä viljelyaukeiden keskelle. Useimpien pihapiirien suojana on kookasta puustoa.

Hankealueen itä- ja länsipuolille sijoittuu kyläalueita ja haja-asutusta, jotka ovat muodostuneet olemassa olevan tieverkoston varrelle. Lähimmät vakituiset asuintalot sijaitsevat Kantokylässä vajaan 2 kilometrin etäisyydellä hankealueesta. Kantokylässä sijaitsevien lähimpien asuintalojen ja tuulivoimaloiden välinen alue on metsäistä ja pihat aukeavat enemmän hankealueelta poispäin länteen. Pylväsojan länsipuolen ja seututien 800 länsipuolelle sijoituvien asuintalojen, jotka ovat rakentuneet peltoalueiden keskelle näkymät hankealueelle ovat avoimempia. Hankealueen itäpuolella oleva lähin kylä, Sarjakylä sijoittuu noin 4 kilometrin päähän hankealueesta. Alakyläntien länsipuolelle rakentuneet asuinrakennukset ja niiden pihapiirit sijoittuvat tuulivoimala-alueeseen nähden peitteisemmin, kuin tien itäpuolelle sijoittuvat asunnot, jotka ovat rakentuneet peltoalueiden keskelle.

Alueen yhdyskuntarakenne on pääosin muodostunut viljelyaukeiden reunamilla ja jokivarsiin. Vanhoja pihapiirejä ympäröi useimmiten kookas puusto. Lisäksi perinteisen rakennustavan mukaan myös talousrakennukset rajaavat pihapiirejä. Uudemman aikakauden rakenne ja pihapiirit saattavat olla avoimempia, jos rakennukset on sijoitettu avoimelle paikalle, eikä pihapuustoa olla istutettu tai se ei ole ehtinyt vankistua.

2.2. Maisemarakenne

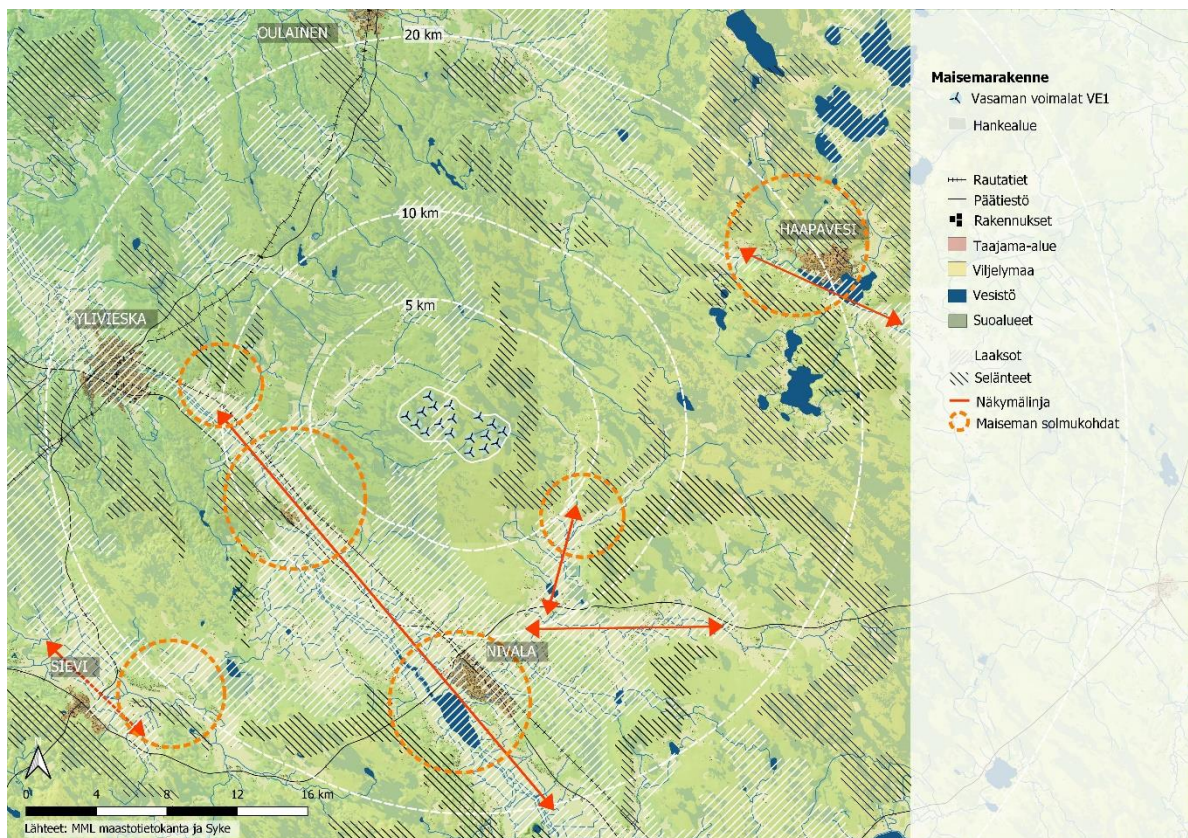
Maisemarakenne on kokonaisuus, joka muodostuu luontotekijöiden sekä ihmisen toiminnan yhteisvaikutuksen muutosprosesseista. Luonnon perustekijöitä ovat maa- ja kallioperä, vesistö, ilmasto sekä kasvillisuus ja eläimistö, jotka luovat pohjan maisemarakenteelle. Näille on tyypillistä hidas muutosprosessi. Luonnontekijät voidaankin nähdä maiseman perusrunkona ja ihmisen toiminta sen päälle muodostuneena kulttuurikerrostumina, jolle on tyypillistä nopeampi muutosprosessi. Maisemarakenteen kulttuuritekijät ovat rakentamisen keskittymät ja sijoituspaikat, rakennetun ympäristön kehitys sekä infrastruktuuri. Vasaman

5.1.2023

tuulipuiston vaikutusalueen maiseman kannalta merkittävimmät kulttuurikerrostumat käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Vasaman tuulivoimalahanke sijoittuu maisemallisesti Pohjois-Pohjanmaan jokiseutuun ja rannikon läheisyyteen. Paikallista maisemaa rytmittävät jokilaaksoissa sijaitsevat kapeat viljelymaat sekä mereen laskevat virrat. Maasto on hyvin alavaa ja tasaista. Alueelle tyypillisiä maisemia ovat jokien suistoalueet, niille keskittynyt asutus, viljely- sekä metsätalousmaisemat, ja maan kohoamisesta johtuvat avo-, metsittyneet sekä ojitetut suoalueet. Kylät ja taajamakeskittymät sijaitsevat jokien rannoilla jokilaaksoissa sekä järvien rannoilla. Asutus on pääasiassa keskittynyt savi- ja hienojakoiselle maa-alueille (ks. Maaperäkartta, kuva 2.5).

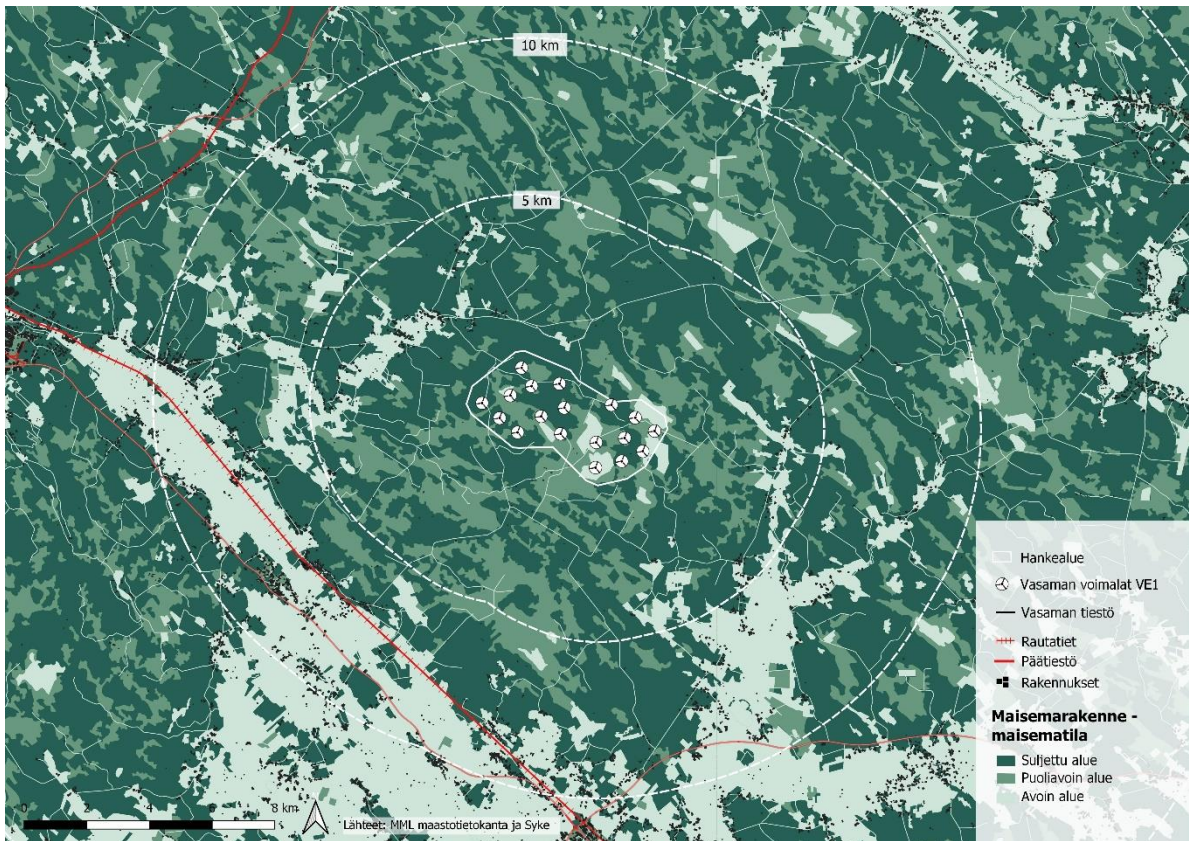
Kalajokilaakson maisemarakenne on melko selkeä ja suuripiirteinen. Kalajoki ja sitä ympäröivät laajat peltoalueet muodostavat luode-kaakko-suuntaisen laakson, jota reunustavat metsäiset selännealueet. Maiseman suuri mittakaava vähentää sen herkkyyttä muutoksille. Kalajokilaakson maisema on pitkälle ihmisen muokkaamaa tuotantomaisemaa. Tuulivoimalat eivät siis sijoitu luonnontilaiseen tai luonnontilaisen kaltaiseen maisemaan, jolloin ne muuttaisivat radikaalisti maiseman piirteitä. Kuitenkin metsäiset alueet viljelymaisemien ympärillä mielletään usein luonnontilaisen kaltaisiksi.

Kuva 2.4 Maisemarakenne: selänneet ja laaksot. Maiseman solmukohtat ja tärkeimmät näkömälinjat sijoittuvat Haapaveden taajamaan, Nivalan jokilaaksoon, Vähäkankaalle, Raudaskylän ja Isokosken väli, Järvikylään sekä Sarjakylän tienoille.

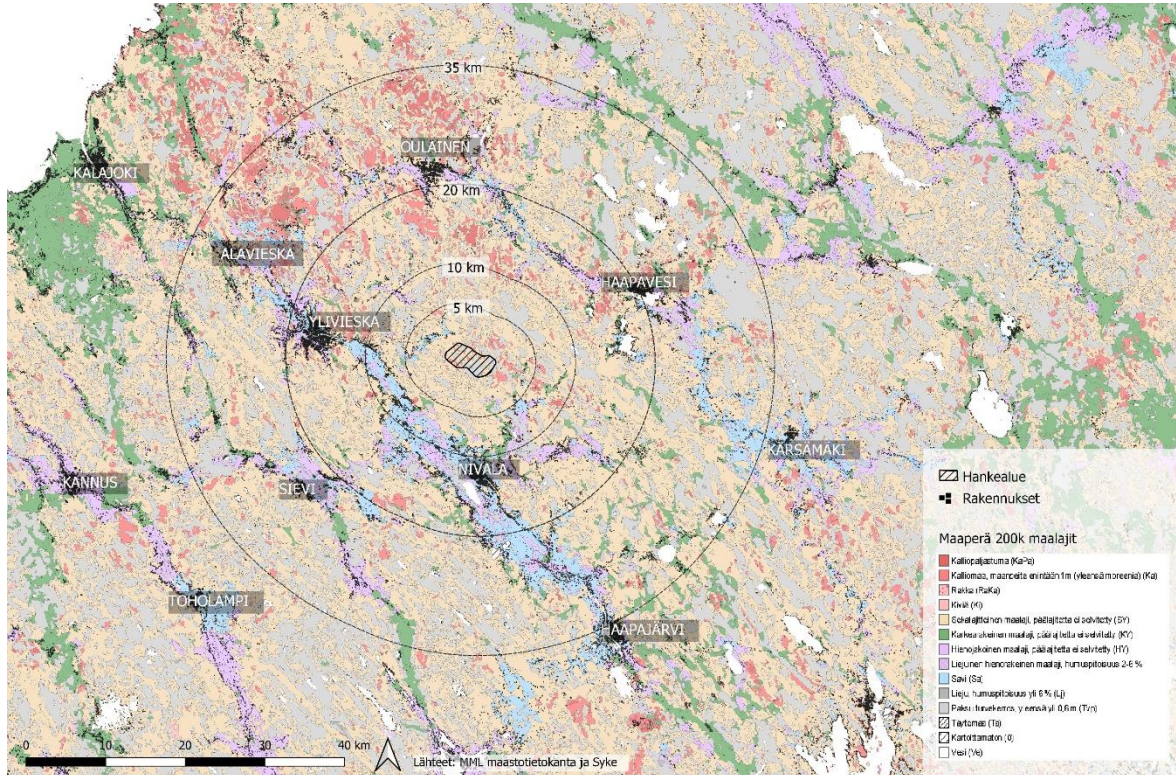
5.1.2023

Jokilaaksojen, järvien, viljelymaiden, talousmetsien ja asutuskeskittymien sijoittuminen näkyy myös maiseman rytmittymisessä avoimiin, puoliavoimiin ja suljettuihin maisematiloihin. Avoimet joki- ja viljelylaaksot kulkevat tyypillisesti luode-kaakko akselilla. Laajin avoin akseli sijoittuu Kalajoelta Ylivieskan ja Nivalan kautta Haapajärvelle. Poikkeuksen maisemarakenteen luode-kaakko suuntautumiselle tekee Kannuksen ja Nivalan väliin sijoittuva lännestä itään kulkeva avoin akseli. Suljetut ja puoliavoimet tilat muodostuvat asutuskeskittymistä, metsistä ja metsittyneistä suoalueista. Avoimien alueiden väliin jää pienipiirteisempi pirstoutuneita alueita. Alueella esiintyy myös runsaasti avosoita, jotka avaavat samalla pirstoutuneisuuden rytmityksellä maisemaa myös laajempien avoimien akselien välissä. Lähimaisemassa hankealue sijoittuu pääosin suljetulle ja puoliavoimelle alueelle ja lähimmät laajemmat avoimet maisematilat sijoittuvat Ylivieskan ja Nivalan viljeltyyn jokilaaksoon. Hankealueelle sijoittuu muutama avosuo, mitkä avartavat paikallisesti näkymää. Myös vaikutusalueella 5–10 km säteellä on avoimia viljelymaita sekä avosualueita.

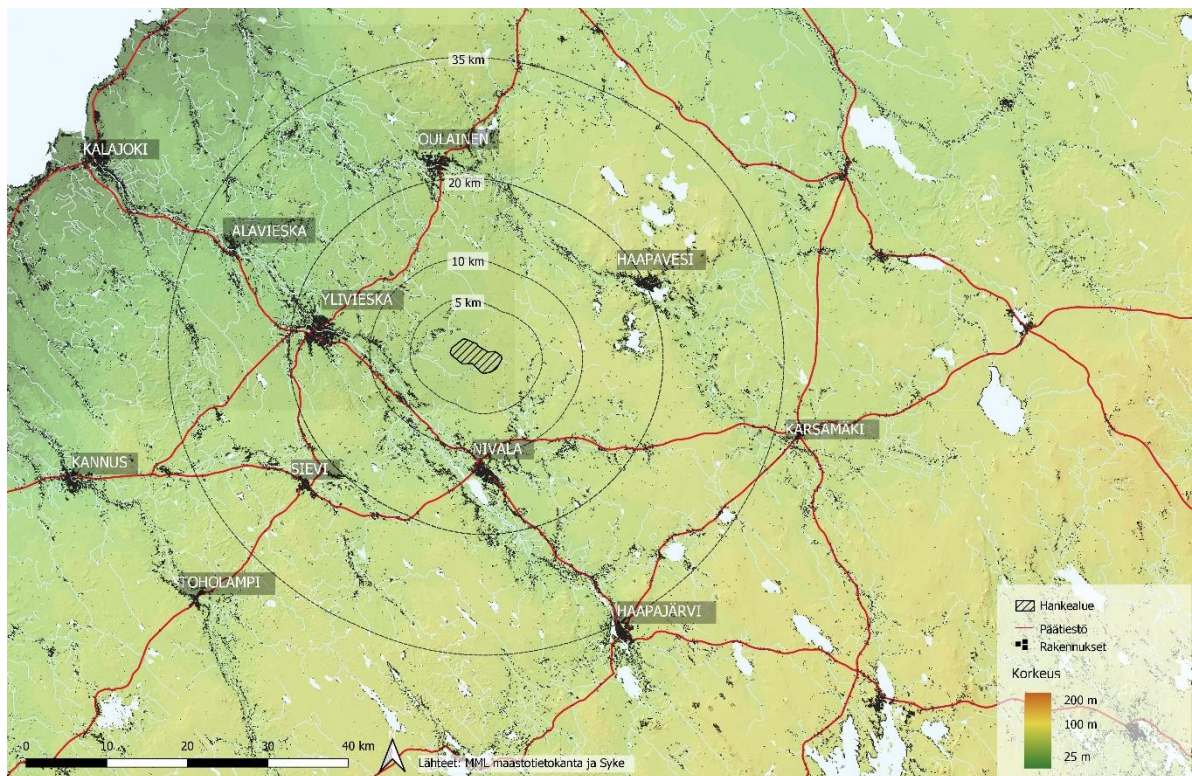

Kuva 2.2 Maisemarakenne: hankealueen avoimet ja suljetut maisematilat.

5.1.2023

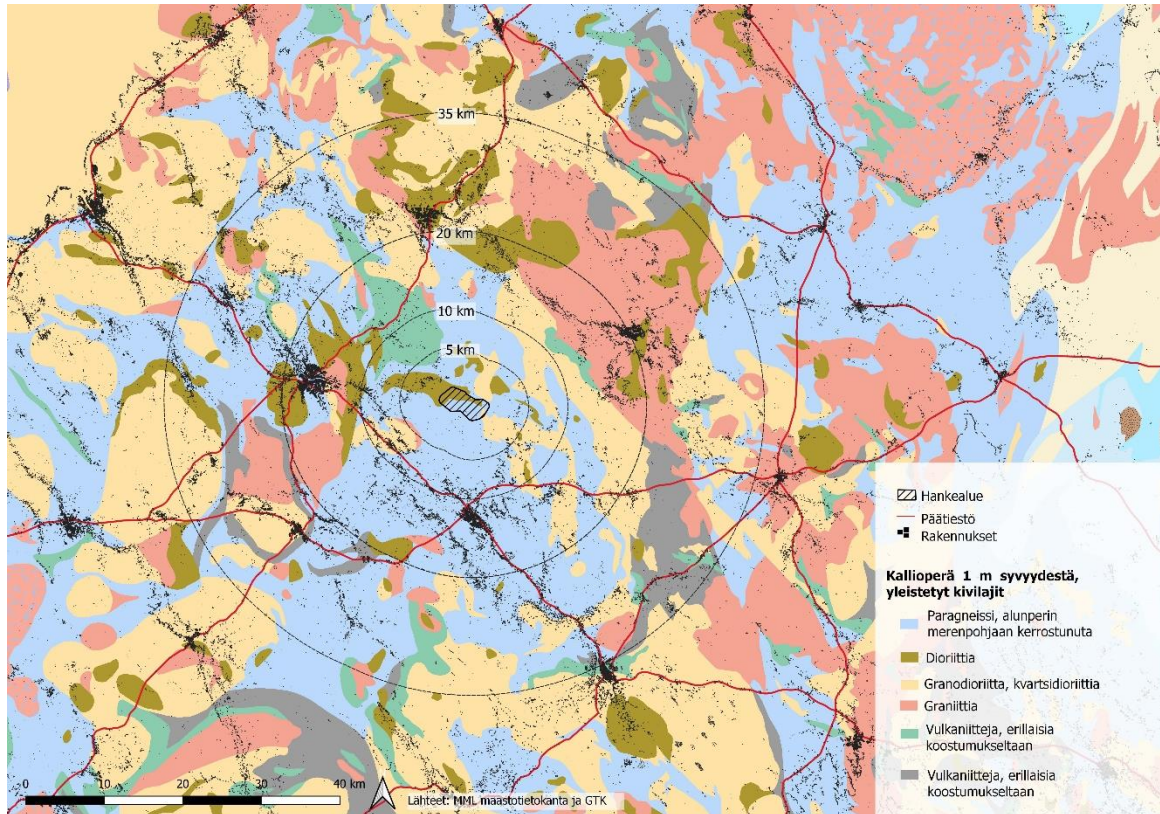
Kuva 2.5 Maaperä: Asutus on pääasiassa keskittynyt savi- ja hienojakoisille maa-alueille jokilaaksoihin ja järvien rannoille.

Kuva 2.6 Topografia: hankealueen maasto on hyvin alavaa ja tasaista.

5.1.2023

Alueen kallioperä lukeutuu Keski-Suomen granitoidikompleksiin kuuluvan laajan Svekofenisen liuskevyöhykkeen alueelle. Kallioperä koostuu pääsääntöisesti happamista kivilajeista. Kalajokilaakson alueella kallioperä on yleisesti ottaen syvällä pintamaakerroksen alla. Hankealueen kallioperässä pääkivilajit ovat grauvakkaa ja graniittia. Lisäksi alueella esiintyy pieninä juonteina felsistä vulkaniittia ja plagioklaasiporfyyriittiä.

Kuva 2.7 Kallioperä: Hankealueen kallioperässä pääkivilajit ovat grauvakkaa ja graniittia.

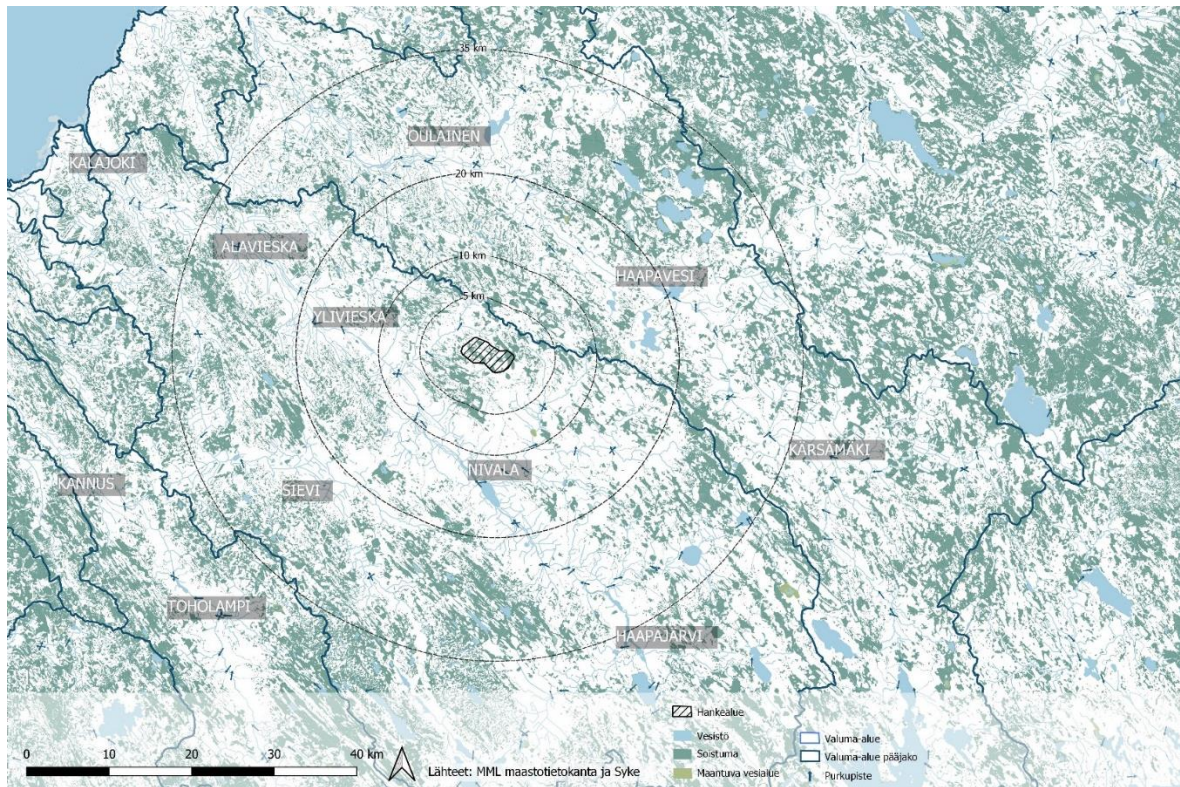
2.2.2. Vesistöt ja vedenjakajat

Hankealue sijaitsee Kalajoen vesistöalueella (53). Pääosa hankealueesta sijaitsee Pylväsojaan laskevan Vasamanojan valuma-alueella (53.036). Lisäksi alue ulottuu kahdelle muulle Pylväsojan osavaluma-alueelle (53.035 ja 53.034).

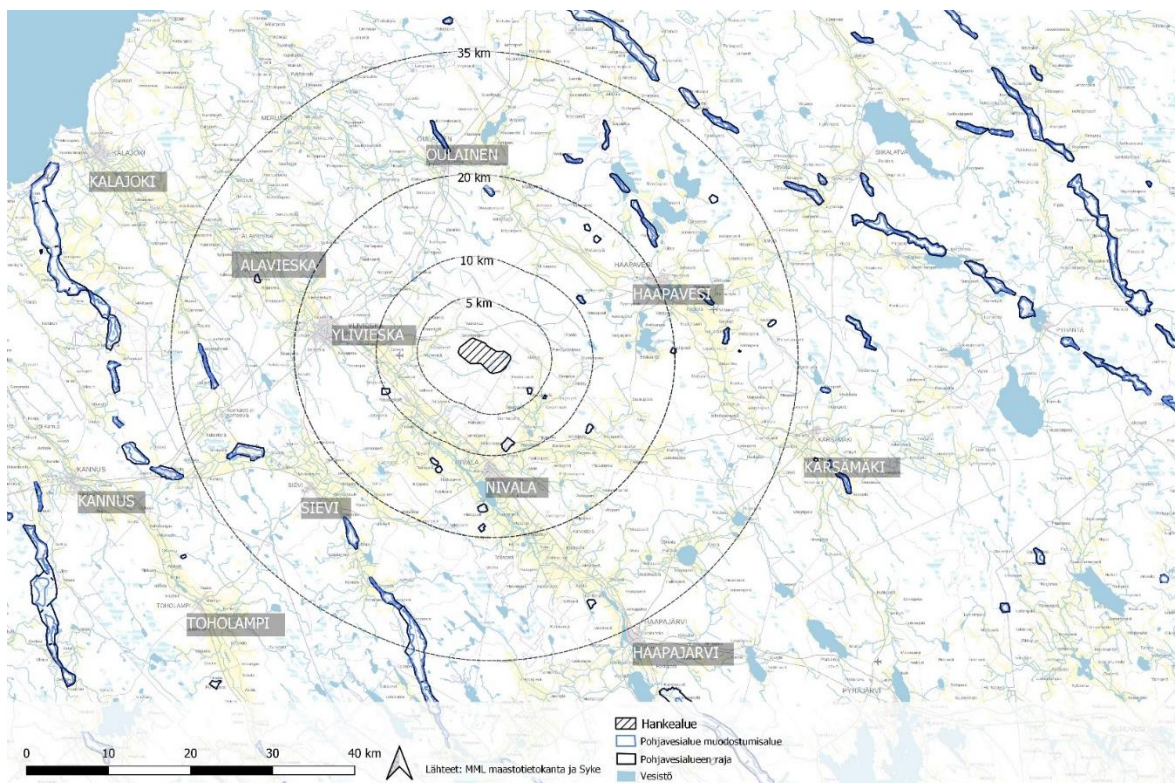
Vesistöjä on niukasti, lähinnä oja ja yksi osittainen puro (Vasamanoja). Turvemaat ovat pääosin tehokkaasti ojitettuja ja alueelle sijoittuu runsaasti ihmisen luomaa ojaverkostoa. Vasamanoja virtaa alueen eteläreunassa turvetuotantoalueelta ja laskee Pylväsojaan Rauhaperän alueella. Pylväsoja laskee Kalajokeen Ängeslevän kohdalla.

Hankealueella ei sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita. Lähimmät pohjavesialueet ovat Harjunpuhto 4 km alueen itäpuolella ja Tihunkorpi 8,5 km etäisyydellä hankealueen kaakkoispuolella.

5.1.2023

Kuva 2.8 Vedenjakajat, valuma-alueet sekä vaikutusalueen hydrologia: alue on hyvin alavaa ja kostea. Soistumia esiintyy runsaasti hankealueen läheisyydessä kuin kaukomaisemassakin.

Kuva 2.9 Hankealueella ei esiinny pohjavesialueita.

5.1.2023

2.2.3. Kasvillisuus

Kasvimaantieteellisessä aluejaossa Vasaman hankealue sijoittuu keskiborealiselle Pohjanmaan vyöhykkeelle lohossa Suomenselkä ja Perämeren rannikko (3a1). Suoalueiden osalta Ylivieskan alue sijoittuu vaihtumisvyöhykkeelle, jossa Pohjanmaan vietto- ja rahakeitaan suot vaihtuvat Pohjanmaan aapasoiden vyöhykkeeseen.

Kalajoen viljelylakeuden pohjoispuoliset matalat selänneet ovat soiden ja metsien osalta pääosin karuja alueita. Kangasmaan talousmetsät ovat kasvupaikkatyypiltään pääosin Pohjois-Suomen variksenmarjapuolukkatyypin (EVT) kuivahkoja kankaita tai kuusivaltaisia tuoreita puolukka-mustikkatyypin (VMT) kankaita. Hankealueella ja ympäristössä on paljon ojitettuja turvemaita, jotka ovat nykyisin tyypiltään turvekangas- ja rämemuuttumia. Lisäksi alueelle sijoittuu käytöstä poistettu turvetuotantoalue, josta ainakin osa on nykyisin peltoa.

Hankealueen metsät ovat vaihtelevan ikäistä talousmetsää. Aluetta hallitsevat tehokkaasti ojitetut metsäalueet. Talousmetsän lisäksi alueella on muutama suo. Suurin osa metsistä on puustoltaan nuorta mäntyvaltaista kasvatusemetsää tai varttunutta taimikkoa. Paikoittain on myös suppeampia vanhempia metsäalueita.

2.3. Maisemakuva

Vasaman tuulivoimapuiston hankealue sijoittuu Ylivieskan kaupungin pohjoisosaan, noin 18 km Ylivieskan keskustasta koilliseen. Hankealue sijoittuu Kalajokilaakson pohjois-koillispuolen selännealueelle. Hankealue asettuu noin 95–110 metriä merenpinnan yläpuolelle. Hankealueen korkeimmat kohdat sijoittuvat alueen itäosaan. Alue on maastoltaan pääosin varsin tasaista. Suot sijoittuvat maaston alavimpiin kohtiin, ja niitä ympäröivät hieman korkeammalle sijoittuvat metsäalueet.

Hankealue on tavanomaisessa metsätaloustaloudessa, ja maisemakuva on suurelta osin puoliavointa tai sulkeutunutta metsää. Alueella ja alueen välittömässä läheisyydessä on harjoitettu turpeennostoa, mutta toiminta on jo lakannut. Alueen keskiosassa on viimeisin turpeennostoalue, joka näkyy yhä maastokartalla. Alue on nyt avointa maisemaa, ja jatkossa se on maa- tai metsätalousmaata. Entisen turpeennostoalueen eteläpuolella on iso peltolohko, kooltaan noin 46 hehtaaria. Nämä kaksi aluetta muodostavat alueen laajimman avoimen alueen. Hankealueella on myös vaihtelevan kokoisia suoalueita ja turvemaita, jotka on pääosin ojitettu. Suurin osa suoalueista on puustoisia. Avoimia tai vähäpuustoisia suoalueita ovat Pikku Vasamaneva, Vasamaneva, Tuohineva, Kaksostenhauta ja Teerineva.

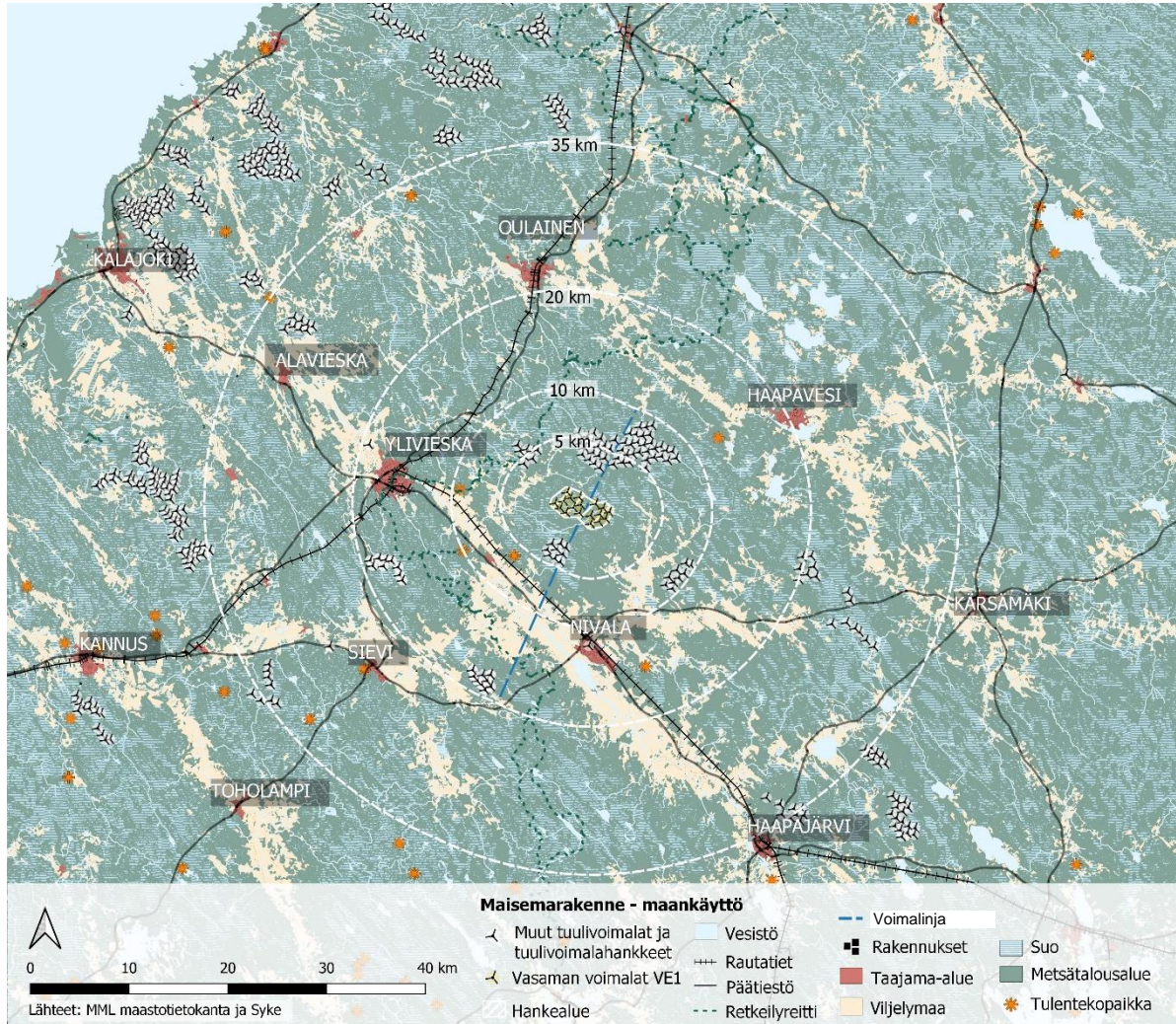
Alueella on varsin kattava metsäautoteiden verkosto, ja alueen läpi kulkee lounais-koillisuuntaisesti kaksi Fingridin voimajohtoa. Hankealueella tuotettu sähkö on tarkoitus siirtää valtakunnalliseen verkkoon Uusnivalan sähköasemalla. Sähkönsiirto toteutetaan maakaapeleilla. Hankealueen ja Uusnivalan välille suunniteltu reittilinjaus asettuu nykyisen voimajohtolinjan viereen. Tämä reittilinjaus sijoittuu pääosin hyvin samantyyppiseen maisemaan kuin varsinainen hankealue. Suurin osa alueesta on metsää ja ojitettua suota, lisäksi on joitakin metsäautoteitä tai vastaavia reittejä. Sähköaseman pohjoispuolelle noin kilometrin etäisyydelle sijoittuu luonnonsuojelualue ja kaksi pienialaista kosteikkoa sekä maatilan pihapiiri.

Hankealueella sijaitsee viisi metsätaloutta, turpeennostoa tai muuta vastaavaa toimintaa tukevaa rakennusta. Muilta osin hankealue on rakentamaton.

Lähimmät tuotannossa olevat tuulivoimalat sijoittuvat noin 15 kilometrin etäisyydelle Vasamasta. Alle 25 kilometrin etäisyydellä hankealueesta on 16 toiminnassa olevaa

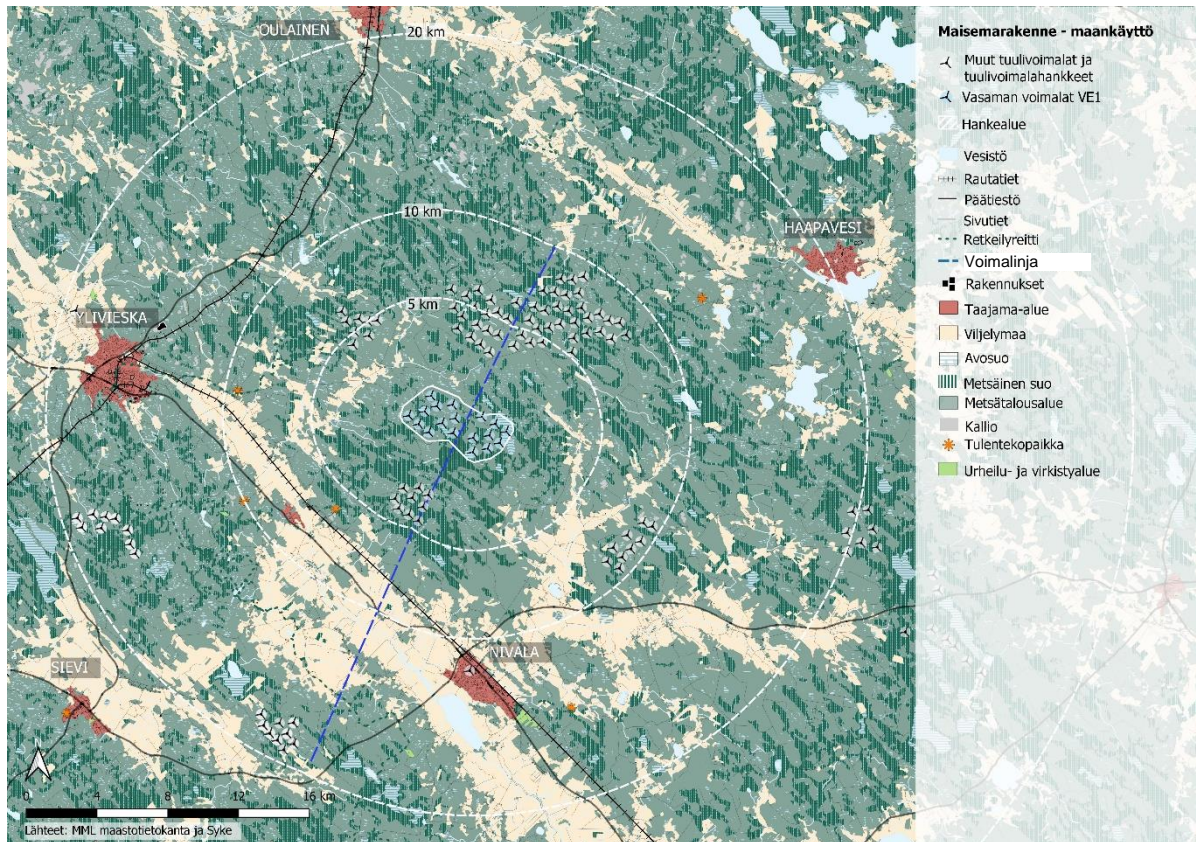
5.1.2023

tuulivoimalaa ja rakenteilla 7 tuulivoimalaa. Alle 25 kilometrin etäisyydelle sijoittuu näiden lisäksi 8 eri luvitusvaiheessa olevaa tuulivoimapuistoa, joiden yhteenlaskettu teoreettinen voimalamäärä on 130 kappaletta. Lähimmäksi sijoittuva tuulivoimahanke on Urakkanevan tuulivoimapuisto, joka sijoittuu noin kahden kilometrin etäisyydelle hankealueen eteläpuolelle. Nämä tiedot ovat Vasaman tuulivoimahankeen YVA-ohjelmavaiheen aikaisia.

Kuva 2.10 Vaikutustenalueen maankäyttö: Hankealueen maisema sekä vaikutustenarviointialueen maisema on pitkälle ihmisen muokkaamaa tuotantomaisemaa.

5.1.2023

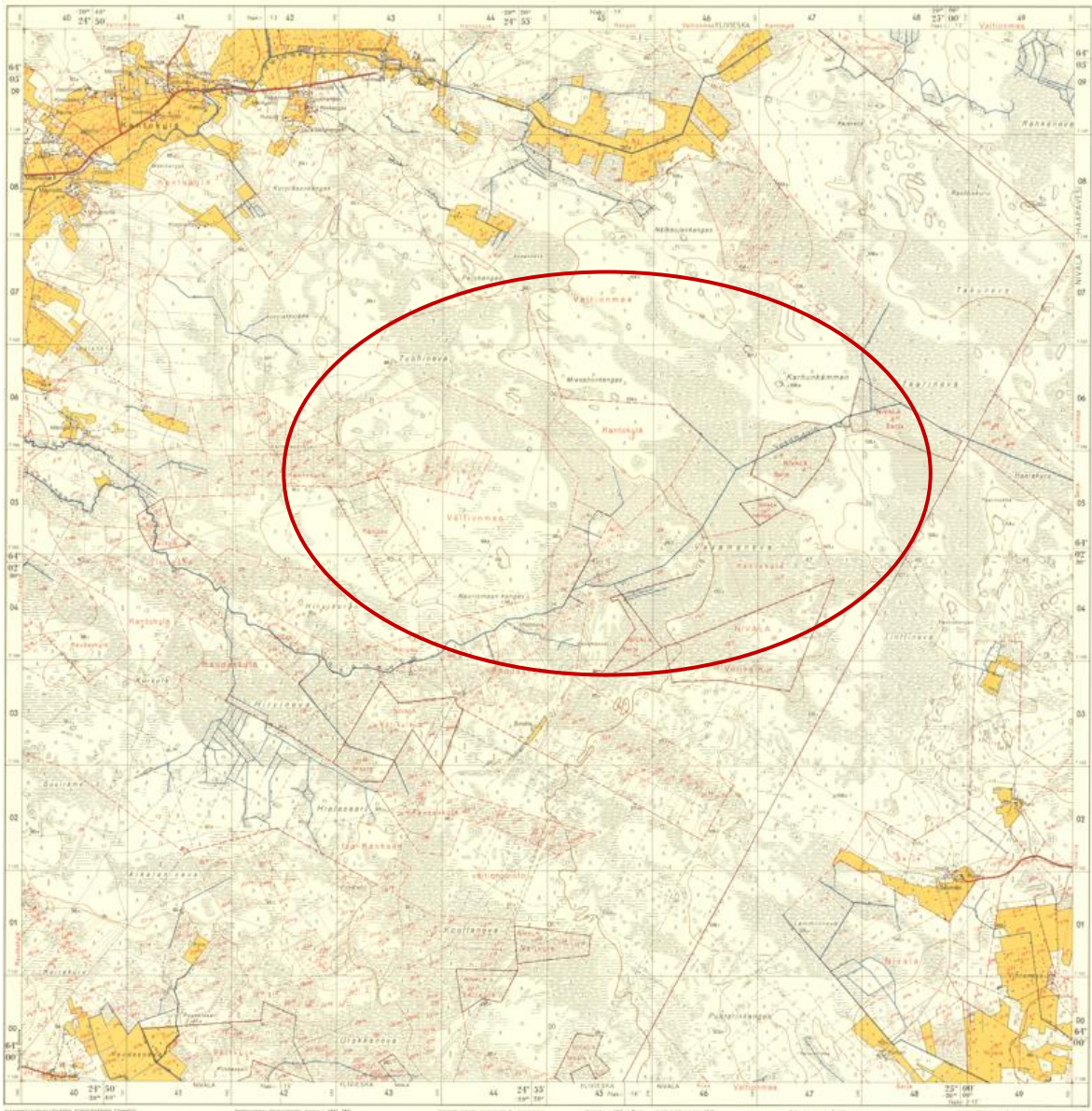

Kuva 2.11 Hankealueella sijaitsee viisi metsätaloutta, turpeennostoa tai muuta vastaavaa toimintaa tukevaa rakennusta. Muilta osin hankealue on rakentamaton.

5.1.2023

3. Maiseman historia

Ylivieskan kaupunki on saanut alkunsa muutamasta Kalajoen varrelle 1500-luvun alussa rakennetusta talosta. Keskiajalla Ylivieska kuului Salon (Saloisten) pitäjään ja vuodesta 1540 lähtien Kalajoen kirkkopitäjään. Ylivieskan kappeliseurakunta perustettiin vuonna 1643 ja itsenäinen kunnallishallinto käynnistyi vuonna 1867. Rautatie rakennettiin Ylivieskaan vuonna 1886, mikä vauhditti alueen kehittymistä. (Ylivieskan kaupunki 2022.)

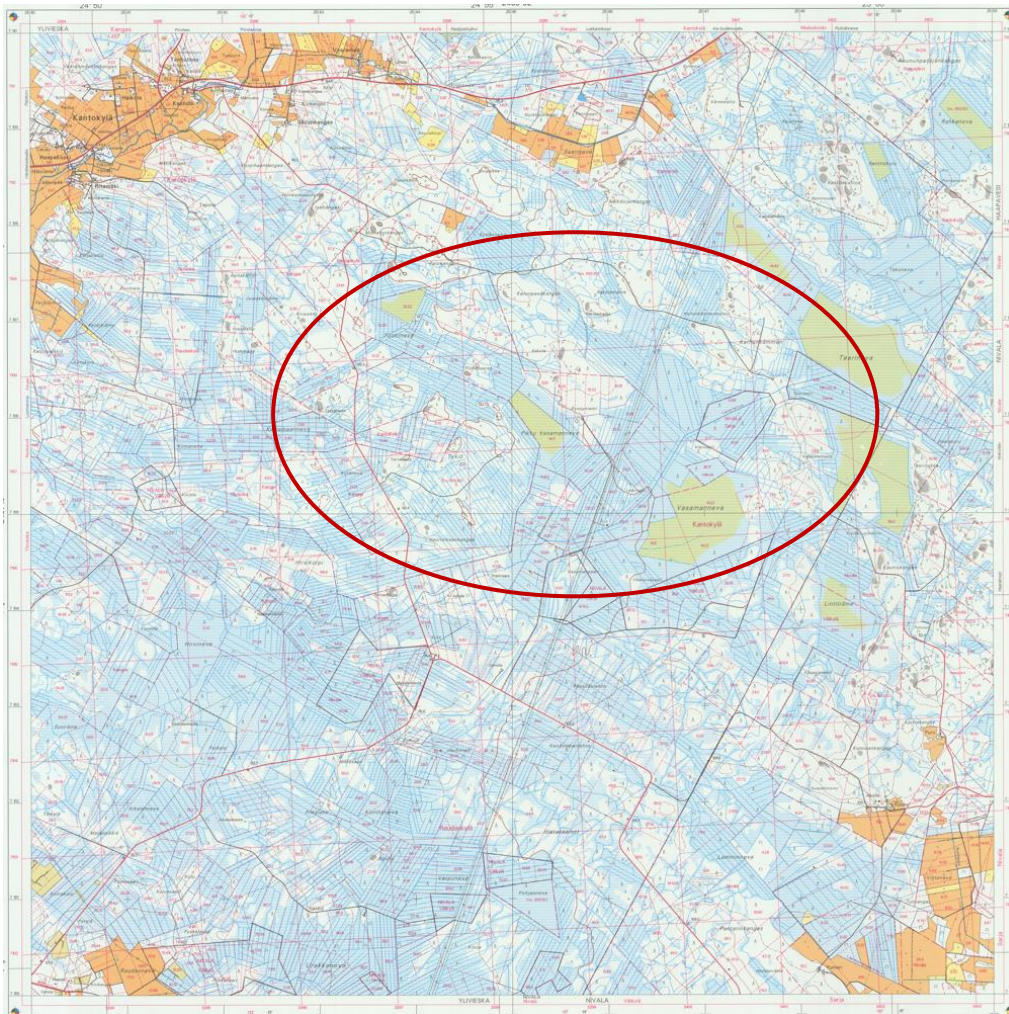

Kuva 3.1 Peruskartta vuodelta 1955 (Maanmittauslaitos 2022). Hankealueen suurpiirteinen sijainti punaisella ympyrällä.

5.1.2023

Vasaman hankealueelta tunnetaan yksi muinaisjäänköskohde, tervahauta Rakolanhauta (tunnus 1000025382), ja hankealueen rajan tuntumassa on toinen tervahauta, Keltamaanneva (tunnus 1000025381). Nämä kohteet kertovat alueen tervanpolton historiasta. Terva on ollut Kalajokilaakson ensimmäinen teollinen vientituote. Tervaa poltettiin Ylivieskassa 1820-luvulta vuoteen 1904. Huippukausi oli 1820-luvulla. Suur-Kalajoen alueella poltettiin tervaa tuolloin jopa 18.000 tynnyriä, 1840-luvulla päästiin siitä vain kolmannekseen. Samaan aikaan maatalous voimistui ja isojako oli lopullaan. Vuosisadan lopulla tervanpoltto elpyi hetkellisesti, koska kansainvälinen kauppa vilkastui ja tarvittiin lisää laivoja. Katovuodet ja alueen suhteellisen vähäiset metsät säätelivät osaltaan tervanpoltoa. (Ylivieskan kaupunki 2022.) Vasaman hankealue on ollut 1900-luvun vanhojen karttojen perusteella pääosin suo- ja metsämaata. Vuoden 1955 peruskartassa hankealueella näkyy lähinnä ojitamatonta suota, metsää, Vasamanojan uoma sekä kärrypolkuja. Ihmisen vaikutus maisemaan on tuolloin ollut varsin vähäinen.

Vuoteen 1978 mennessä pääosa alueen soista on ojitettu ja pohjois-etelä-suuntainen voimajohtolinja on rakennettu. Vuoden 1989 peruskartalla näkyy lukuisia uusia metsäautoteitä. Vuoden 1996 kartta vastaa pitkälti alueen nykytilaa lukuun ottamatta puuttuvia turvetuotantoalueita, joista osa on otettu peltoviljelykäyttöön. (Maanmittauslaitos 2022.)

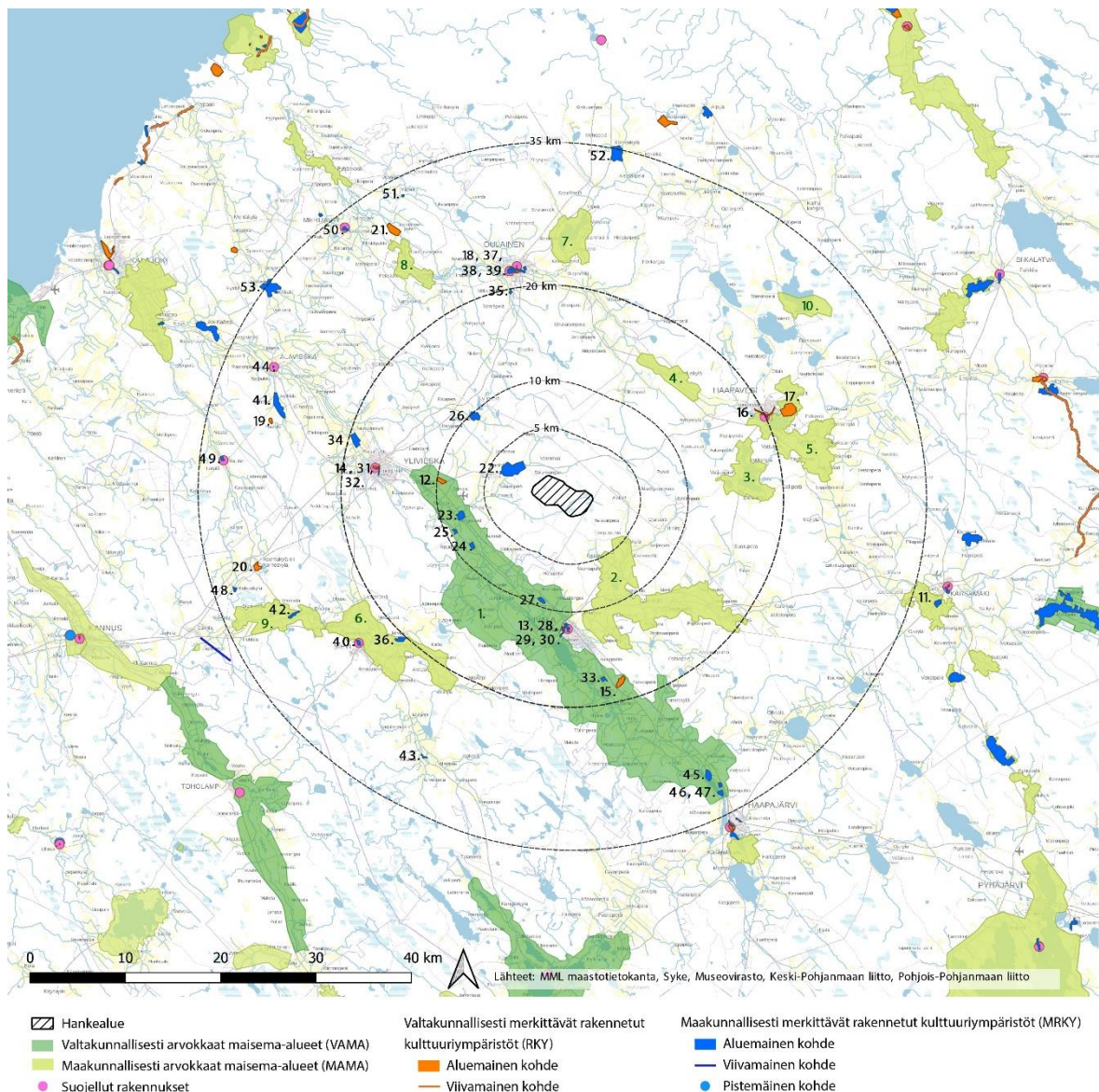

Kuva 3.2 Peruskartta vuodelta 1996 (Maanmittauslaitos 2022). Hankealueen suurpiirteinen sijainti osoitettu punaisella ympyrällä.

4. Arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt

4.1. Johdanto

Tässä luvussa käsitellään hankealueen vaikutusalueelle sijoittuvien arvokkaita maisema-alueita ja kulttuuriperintökohteita. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriperintökohteet, sekä maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriperintökohteet on esitetty kartalla numeroidusti ja esitellään kohde kohtaisesti seuraavissa kappaleissa. Perinnebiotoopit on numeroitu erilliselle kartalle, joka esitellään luvun lopussa.

Kuva 4.1 Maiseman ja rakennetun ympäristön arvo kohteet numeroiduna.

5.1.2023

4.2. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) ovat edustavimpia esimerkkejä maa-seudun kulttuurimaisemista. Alueiden arvo perustuu monimuotoiseen ja kulttuurivaikutteiseen luontoon, hyvin hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Alueet perustuvat Maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999, MRL), joka edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuri- ja luonnonympäristöjen arvojen säilymisestä huolehditaan. Ympäristöministeriö on vahvistanut VAMA-aluejaon vuonna 2021.

Hankealue ei sijaitse valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, mutta lähin alue on Kalajokilaakson viljelymaisemat noin 6 kilometrin päässä hankealueen eteläpuolella. Kalajokilaakson viljelymaisemat edustavat avaraa pohjalaista jokilaakson kulttuurimaisemaa. Muut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sijaitsevat niin kaukana hankealueesta, että suoria vaikutuksia näihin ei voida katsoa olevan. Alueita tulee kuitenkin käsitellä ja arvioida osana yhteisvaikutuksia, jotka syntyvät useamman tuulivoimapuiston muodostamaa kokonaisuutta.

Taulukko 4.1 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet hankealueen vaikutuspiirissä (35 km).

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA2021)		
Numero	Kohteen nimi	Etäisyys hankealueesta
1.	Kalajokilaakson viljelymaisemat	Noin 6 km

1. Kalajokilaakson maisema-alue

Kalajokilaakson maisema-alue muodostuu kaakko-luodesuuntaisesta laajasta laaksosta, jonka keskellä virtaa Kalajoki. Joen pääuoma saa alkunsa Reisjärvestä ja Vuohtajärvestä ja joki virtaa lopulta Pohjanlahteen. Alueen maisema-arvot perustuvat laajoihin viljelynäymiin, jotka kertovat alueen pitkästä historiasta ja merkityksestä elinvoimaisena maatalous-alueena. Perinteisenä piirteenä maisemakuvassa on kirkontornien muodostamat maamerkit. Alueen maisemakuva on avoin ja selkeä. Laajat yhtenäiset peltoalueet avautuvat asutuksen ja jokiuoman välillä. Pienet metsäsaarekkeet rytmittävät maisemaa paikoin. Jokilaaksoa reunustavat selännealueet, jotka ovat laakson eteläpuolella selvärajaisemmat ja korkeammat kuin joen pohjoispuolella.

Jokilaaksossa on useita rakennushistoriallisesti arvokkaita kohteita, kuten Vähäkankaan kylä. Jokilaaksossa on runsaasti kivikautisia asuinpaikkoja ja pysyvää asutusta tiedetään muodostuneen alueelle 1500-luvun puolivälin jälkeen. Rakentaminen on sijoittunut nauhakyliksi laakson reuna-alueilla kulkevien teiden varsille. Osa kylistä on sijoittunut lisäksi jokilaakson pienille moreenikumpareille tai jokivarteen. Viljelyalueiden keskellä on myös yksittäisiä pihapiirejä tai muutamien pihapiirien kokonaisuuksia. Nivala muodostaa laajemman rakennetun taajaman Pidisjärven koillispuolelle.

5.1.2023

Kuva 4.2 Kuva Kalajokilaakson maisema-alueelta, kohti Vasaman hankealuetta.

4.3. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet edustavat maakunnan sisäisiä maiseman erityispiirteitä. Ne voivat olla harvinaisia tai hyvin säilyneitä kulttuurimaisemakohteita, jotka kuvaavat maakunnan identiteettiä ja sisäistä monimuotoisuutta. Alueilla eivät välttämättä täyty yhtä useat arviointikriteerit, kuin valtakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla.

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaat maisema-alueet on inventoitu vuonna 2014 ja ne on käsitelty Pohjois-Pohjanmaan liiton 2. vaihemaakuntakaavassa. Lähin arvokohde on noin 4 km päässä sijaitseva Malisjokivarsi-Erkkilä.

Taulukko 4.2 Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet hankealueen vaikutuspiirissä (35 km).

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet		
Numero	Kohteen nimi	Etäisyys hankealueesta
2.	Malisjokivarsi-Erkkilä	Noin 4 km
3.	Vatjusjärven kulttuurimaisema	Noin 13 km
4.	Mieluskylän kulttuurimaisema	Noin 14,5 km
5.	Pyhäjokilaakson, Mustikkamäen ja Sulkakylän kulttuurimaisema	Noin 18 km
6.	Evijärven ja Vääräjokilaakson kulttuurimaisema	Noin 19 km
7.	Piipsjärven kulttuurimaisema	Noin 22,5 km
8.	Petäjäsken kulttuurimaisema Pyhäjokivarressa	Noin 23 km
9.	Vanhakirkon - Jyringin kulttuurimaisemat Vääräjokivarressa	Noin 26 km
10.	Vaitiniemen kulttuurimaisema	Noin 28,5 km
11.	Alarannan kulttuurimaisema	Noin 34 km

5.1.2023

2. Malisjokivarsi-Erkkilä

Malisjoki alkaa puroina Karsikkaan-Ruuskan kylän alueelta jatkuen Maliskylän ja Nivalan keskustan kautta Pidisjärveen. Joen varsi on yhtäjaksoista viljelyaluetta kyläasutuksineen. Erkkilä-Ahde alueella perinteistä maatalon asuinrakennusta edustaa mm. Vuolteenahon talo sekä maatalouden erään vaiheen energiamuotoa Peräahon tuulimylly. Alueen arvot pohjautuvat sen edustavuuteen vanhana ja edelleen elinvoimaisena maaseudun kulttuurimaisemana. Maisemakuvaa hallitsevat laajoina, tasaisina ja avoimina avautuvat viljelyalueet. Maisemalle luonteenomainen, omaleimaisuutta luova piirre on näkymien vaihtelu avoimista suljettuihin. Maisema-alueella on runsaasti kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia, joihin liittyy historiallisia, arkkitehtonisia ja maisemallisia arvoja. Maisema-alueen läpi kulkee Nivalasta Kärämäelle johtava maantie. Tie kulkee maisema-alueen pohjoislaidalla loivapirteistä selännealueen reunaan myötäillen. Tieltä avautuu monin paikoin komeita, avoimia näkymiä viljelyalueiden ja Malisjoen yli etelään.

Kuva 4.3 Kuva Malisjokivarsi-Erkkilän maisema-alueelta, kohti Vasaman hankealuetta.

3. Vatjusjärven kulttuurimaisema

Alue on maakunnallisesti arvokas. Neljän järven ja niitä ympäröivien viljelysmaisemien muodostama arvokokonaisuus. Maisema-alueelle tyypillisiä piirteitä ovat viljelyksessä olevien avoimien peltojen yli järville avautuvat laajat näkymät.

5.1.2023

4. Mieluskylän kulttuurimaisema

Alue on kerroksellinen ja elinvoimainen kokonaisuus. Maisema on paikoin melko tavanomaista maaseudun viljelysmaisemaa. Tästä huolimatta Mieluskylä on tyypillinen, edustava ja hyvä esimerkki jokivarsien viljelysmaisemista. Maisemassa erottuu monin paikoin hienoja miljöökokonaisuuksia. Sellainen on esimerkiksi joen yli johtava silta ja sen ympäristö.

5. Pyhäjokilaakson, Mustikkamäen ja Sulkakylän kulttuurimaisema

Haapajärveä ympäröivien viljelysmaisemien muodostama kokonaisuus on edustava esimerkki maaseudun kulttuurimaisemista. Kumpuileva viljelysmaisema, avoimien peltoalueiden yli Haapajärvelle ja sen yli avautuvat vaihtelevat näkymät sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset muodostavat omaleimaisen ja mieleenpainuvan kokonaisuuden.

6. Evijärven ja Vääräjokilaakson kulttuurimaisema

Maisema-alue sijaitsee Sievin taajaman koillispuolella Vääräjokilaaksossa. Viljelysalueiden halki kiemurtelee kapea Vääräjoki. Paikalla aikanaan sijainnut Evijärvi on kuivatettu viljelysalueeksi. Entisen Evijärven alueella joki kulkee maiseman halki suoralinjaisena, molemmin puolin patopenkereiden rajaamana. Jokilaaksoa reunustavat molemmin puolin kumpuilevat selännealueet. Lännessä maisema-alue liittyy vieressä sijaitsevaan, niin ikään maakunnallisesti arvokkaaseen maisemakokonaisuuteen Vanhakirkon – Jyringin kulttuurimaisemat Vääräjokivarressa.

Maisema-alueelle ovat ominaisia jokilaaksoa rajaavien selännealueiden reunoilla kulkevilta maanteiltä viljelysalueille ja niiden yli avautuvat pitkät ja laajat näkymät. Evijärven takana maisemassa selkeästi erottuvalla pitkänomaisella harjanteella sijaitseva Sievin taajama erottuu avoimen viljelysmaiseman yli kauas. Kirkon torni erottuu maisemassa maamerkinä.

7. Piipsjärven kulttuurimaisema

Alue on yksi Pohjois-Pohjanmaan hienoimmista maaseudun kulttuurimaisemista. Kookas Piipsjärvi on Suomen ensimmäinen uudelleen vesitetty järvi: se kuivatettiin 1800-luvulla maanviljelyä varten ja vesitettiin uudelleen 1970-luvulla virkistyskäyttöön. Järveä ympäröivät peltoalueet, joita reunustavat kallioiset selänneet. Maisemaa rajaavat pitkänomaiset harjanteet järven itä- ja länsipuolella. Järven länsipuolella kulkee Vihannista Oulaisiin johtava maantie, jolla järvimaisema erottuu maamerkinä ja tiemaiseman kohokohtana. Alueen asutus on sijoittunut ryhmiksi ja nauhoiksi teiden varsille ja selänneiden rinteille. Maisemassa on paljon kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja pihapiirejä.

8. Petäjaskosken kulttuurimaisema Pyhäjokivarressa

Maisemakokonaisuus sijaitsee Pyhäjoen varrella ja siihen kuuluvat Laulumaanperän ja Myllyperän kylien välinen alue. Maasto on vaihtelevasti tasaista ja loivan kumpuilevaa. Joenvarren viljelyaloja rajaavat asumattomat metsäiset selänneet. Viljelyalat ovat paikoin kapeita ja rikkonaisia, paikoin avoimia ja laajoja. Alueen erityispiirre on jokivartta molemmin puolin reunustavat penkereet, joiden päällä kulkevat kapeat soratiet. Asutusrykelmät ovat sijoittuneet matalille kumpareille peltojen äärelle sekä teiden varsille. Maisema-alueen pohjoispuolella sijaitsee Kalaputaan kylä, joka on määritetty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi.

9. Vanhakirkon - Jyringin kulttuurimaisemat Vääräjokivarressa

Maisema-alue on kerroksellinen ja elinvoimainen maaseudun kulttuurimaisema. Alueella on useita maaseudun kulttuurimaisemille tyypillisiä ominaispiirteitä. Maasto on loivasti kumpuilevaa alueen itäosissa ja Vanhakirkon kohdalla jokilaakso on kapea ja harjanteiden reunustama. Lännessä puolestaan maasto on tasaisempaa ja jokilaakso leveämpi. Jokilaakson viljelyalojen eteläpuolella sijaitsee karu selännealue.

5.1.2023

Vakituinen astutus on muodostunut alueelle 1500-luvulla, mutta ensimmäiset asukkaat olivat alueella jo esihistoriallisella ajalla. Nykyinen asutus on keskittynyt kyläkokonaisuuksiksi vanhojen teiden varsille, matalille kumpareille. Vanhat tielinjaukset ovat tärkeä osa kerroksellista kulttuurimaisemaa. Jyringin, Vanhakirkon, Markkulan ja Sievinmäen kylissä sijaitsee useita arvokkaita rakennuksia. Viljely on sijoittunut jokivarren ja selänteiden väliin. Viljelymaisema on vaihtelevaa: paikoin pellot ovat pienipiirteisiä ja paikoin laajoja tasankoja. Peltoala on lisääntynyt 2000-luvulla alueen länsiosissa, kun suoalueita on raivattu viljelykäyttöön. Alueella sijaitsee myös paikallisesti arvokas perinnemaisema Isotaluksen keto. Maisemaa häiritsevät paikoitellen alueen tuntumassa sijaitsevat soranottoaikat.

10. Vaitiniemen kulttuurimaisema

Maisema-alueeseen kuuluu Osmankijärven eteläosa rantoineen sekä järven länsipuolella sijaitseva Osmankivuori. Alueen maasto on tasaista ja kahta järveä ympäröivät laajat soiset metsäalueet. Vaitiniemen kylä sijaitsee järven lounaisrannalla, Osmanki- ja Ainalijärvien välisellä kannaksella. Kylän asutus on keskittynyt Osmankijärven rannalle, matalalle kumpareelle. Kylää ympäröivät pienehköt peltoalueet. Pienipiirteinen kylä rajautuu selkeästi maisemassa ja sen omaleimaisia piirteitä ovat kylätien varrelle sijoittuvat pihapiirit sekä avoimet viljelysalueet.

11. Alarannan kulttuurimaisema

Maisema-alue sijaitsee Kärsämäen kirkonkylän lounaispuolella, Pyhäjoen varrella. Joki-laakso on loivapiirteinen ja sitä reunustavat soiset selänteet. Jokivarren molemmilla puolilla levittäytyvät leveät ja yhtenäiset viljelyalat. Eteläpuolella viljelykset avautuvat laajaksi viljelytasangoksi. Peltojen poikki kulkee kapeita oja ja Pyhäjoessa on useita koskia maisema-alueella. Asutus sijaitsee jokien törmillä paikoin yhtenäisinä nauhoina, paikoin katkonaisemmin ja yksittäin. Jokivarren muotoa myötäilevät tiet noudattavat pääpiirteissään 1800-luvun karttojen linjauksia. Maisemalle on ominaista kerroksellisuus: alueella on paljon vanhaa rakennuskantaa, mutta nykyaikainen maatalous tuo siihen lisänsä. Maisemakuvassa on näkyvä alueen pitkä historia viljelymaisemana.

4.4. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) kuvaavat monipuolisesti rakentamisen kehitystä eri aikakausina. Kohteet perustuvat VAMA-alueiden tapaan Maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999, MRL) ja ne ovat Museoviraston inventoimia ja valtioneuvoston vahvistamia. Nykyinen aluejako on otettu käyttöön 1.1.2020. RKY-kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Alueiden rakenne ja kylä- tai kaupunkikuva pyritään turvaamaan sekä säilyttämään jo olemassa olevia rakennuksia ja ympäristöjä. Lisäksi tavoitteena on mukauttaa mahdollinen täydennysrakentaminen ja muut muutokset arvokkaan kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin.

Hankealueella ei sijaitse valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Lähin kohde on noin 9 km päässä lännessä sijaitseva Vähäkankaan kyläraitti. Kyläraitti sijaitsee Kalajoen viljelymaiseman valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen pohjoisosassa.

5.1.2023

Taulukko 4.3 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt hankealueen vaikutuspiirissä (35 km).

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)		
Numero	Kohteen nimi	Etäisyys hankealueesta
12.	Vähäkankaan kyläraitti	Noin 9 km
13.	Kyösti ja Kalervo Kallion talot	Noin 11,5 km
14.	Kalajokivarsi Ylivieskan keskustassa ja Savisilta	Noin 16 km
15.	Köyhänperän latoalue	Noin 17,5 km
16.	Haapaveden Vanhatien raitti	Noin 19,5 km
17.	Haapaveden kotitalousoppilaitos ja Mustikkamäen viljelymaisema	Noin 21,5 km
18.	Oulaisten rautatieasema	Noin 22 km
19.	Mattilanperän kylä	Noin 28 km
20.	Korhoskylä	Noin 29,5 km
21.	Kalaputaan kylä	Noin 30 km

12. Vähäkankaan tiivis kyläraitti

Kankaan kylään kuuluva Vähäkankaan nauhakylä sijoittuu Kalajokilaaksossa peltolakeudelta kohoavalle osittain kallioiselle, viljelyyn kelpaamattomalle harjanteelle. Talot ovat tiiviinä ryhmänä ja viljelysarot ulottuvat kylästä joelle. Vähäkankaan ydinalueella on kahdeksan kookasta, keskipohjalaista rakentamistapaa edustavaa puolitoistakerroksista talonpoikaistaloa, jotka piharakennuksineen muodostavat yhtenäisen raitinäkymän. Keskeiset talot ovat Pitkäsaari, Heino eli Vähäkangas, Otontalo eli Lähdemäki, Kivimäki, Ylimäki, Eskontalo eli Välipelto, Jussintalo ja Pihlajisto. Hyvin säilynyt ja edustava Vähäkankaan kyläraitti on osa Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Kuva 4.4 Vähäkankaan kyläraitilta.

5.1.2023

13. Kyösti ja Kalervo Kallion talot

Presidentti Kyösti Kallion kotitilalla on olennaista merkitystä Kallion elämänvaiheiden ja elämäntyön arvioinnissa ja tulkinnassa. Heikkilä on aikanaan Kyösti Kallion isännöimän suurtilan pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus vuodelta 1897, väentupa ja useita ulkorakennuksia sekä tien toisella puolella sijaitseva Muhjalan asuinrakennus aittoineen. Heikkilä toimii edelleen tilan talouskeskuksena ja sen omistaja on Kallion sukua.

Heikkilän lähetyvillä Malisjoen rannassa on Kyösti Kallion pojan kuvanveistäjä Kalervo Kallion vuosina 1939–1940 rakennuttama Pajarin talo. Ateljeekodiksi rakennetussa talossa on klassistishenkinen avokuisti ja ikkunaluukut. Sisätilat kalusteineen ja taideteoksineen ovat alkuperäisessä asussa.

14. Kalajokivarsi Ylivieskan keskustassa ja Savisilta

Alueen maisemassa on hyvin säilyneitä ja perinteisiä kirkonkylän elementtejä. Jokimaisen päätepisteenä on pitäjän puinen, päätytornillinen 1786 rakennettu ristikirkko, jonka nykyinen asu on vuodelta 1892. Kirkon lähimaisemassa Kalajoen ylittää museosillaksi nimetty Savisilta, joka on toiseksi vanhin betonirakenteinen silta Suomessa. Tiehallinnon valitsemat museosillat kuvastavat maamme liikenneverkon ja sillanrakennustaidon kehitysvaiheita. Silta on rakennettu kuuden luonnonkivistä muuratun silta-arkun varaan ja se on nykyisin osa kevyen liikenteen väylää.

Kalajoen saaret ovat maisemallisesti merkittäviä. Jokiuomassa on museomyllyksi kunnostettu Helaalan mylly, jonka kanavarakenne ja koneisto ovat vuodelta 1884. Nykyinen rakennus on rakennettu 1942 tapahtuneen palon jälkeen alkuperäisen mukaiseksi. Mylly on maisemallisesti tärkeä osa Ylivieskan keskustaa. Savisillan itäpuolella on puiston ympäröimä Mäen talo, jonka vanhimmat osat ovat vuoden 1830 tienoilta ja nykyasu 1940-luvulta.

15. Köyhänperän latoalue

Alue edustaa harvinaistunutta Pohjanmaan viljelyslakeuksia aikoinaan leimannutta rakennettua maisematyyppiä. Latoalueeseen kuuluu noin 40 latoa pienellä alalla ja se muodostaa yhtenäisen ja harvinaisen kokonaisuuden. Köyhänperän alue sijaitsee Nivalan maisemaa leimaavan laajan maanviljelyslakeuden koillislaidalla liittyen kahteen tilakokonaisuuteen. Ladot ovat perinteiseen tapaan ylöspäin liuhoja, uusien peltikattojen ohella on vielä muutamia puukattoja. Köyhänperä rajautuu Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen.

16. Haapaveden Vanhatien raitti

Raitti on kirkonkylän läpi kulkevan Vanhatien raitin luonteva, rinnettä myötäilevä linjaus ja mittakaavaltaan yhtenäinen rakennuskanta muodostavat edustavan kokonaisuuden, joka kuvastaa maamme kirkonkylissä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa tapahtunutta kehitystä. Raitin tuntumaan on keskittynyt joukko kirkonkylän kantataloja ja pitäjän virkamiesten huvilamaisia asuinrakennuksia sekä julkisia että liikerakennuksia pihapiireineen.

Raitin länsiosassa rakennuskannaltaan ja ympäristöltään merkittäviä ovat mm. Mäkitalon 1910-luvun talonpoikaistalo ja Käräjäojan talo vuodelta 1903, Castrenin talo 1930-luvulta ja Einolan virkamiestalo, joka on ollut maanmittausinsinööri Gestrinin asuin- ja toimistotalo. Raitin keskiosalla ns. Tähtelän alueella sijaitsevat Tähtelän vanhan kievarin lisäksi Kauppi- sen vuodelta 1865 olevan kauppakartanon ehyt pihapiiri, Jyringin pihapiiri, entiseen kunnantupaan sijoitettu koulumuseo sekä kaksikerroksinen pankkirakennus. Raitin itäosassa sijaitsevat Myyrilän lääkäritalo 1920-luvulta, Rauhaniemi pihapiireineen ja puukujineen, Rauhala, Leppälahti 1920-luvulta sekä Karvosen talo 1930-luvulta, Kumpula ja Sanen talo. Rauhaniemi, Rauhala ja Sanen talo ovat olleet virkamiestaloja. Uusinta rakennuskantaa edustavat ydinkeskustan liike- ja hallintorakennukset rikkovat perinteistä mittakaavaa ja

5.1.2023

kylärakennetta. Raitista erkanevan tien päässä järven rannalla on Haapaveden vanha pap-pila 1600-luvun lopulta periytyvällä paikalla.

17. Haapaveden kotitalousoppilaitos ja Mustikkamäen viljelysmaisema

Haapaveden kotitalousoppilaitos sijaitsee Haapaveden kirkonkylän itäpuolella, Haapajär-veen viettävällä rinteellä Mustikkamäen viljelysaukean keskellä. Kotitalousoppilaitos on Suomen ensimmäinen tytöille tarkoitettu talouskoulu. Koulun eri-ikäiset rakennukset yh-dessä naapuripihapiirien kanssa muodostavat tiiviin rakennusryhmän viljelysten keskellä. Arkkitehti Wivi Lönnin suunnittelema vanha koulurakennus on vuodelta 1911. Kaksikerrok-sisen huvilamaisen rakennuksen arkkitehtuurissa näkyy jugendin tyylipiirteitä. Vanhaan koulurakennukseen liittyy alkuperäinen muotopuutarha, josta avautuu kaunis näkymä alas järvelle. Oppilaitokseen kuuluu lisäksi 300 ha opetustila ja mm. kolme vanhaa aittaa.

18. Oulaisten rautatieasema

Asema on 1886 valmistuneen Seinäjoki-Oulu-radon alkuperäinen asema, joka on säilyttä-nyt suureksi osaksi rakentamisaikaisen, tyyppi-irustuksin toteutetun asunsa. Aseman ra-kennuskanta on pääasiassa vuosilta 1886–1910. Asemarakennus sijaitsee asema-alueen pohjoispäässä. Asema-alueen kolmen asuinrakennuksen talousrakennukset muodostavat Rautatiekadun laitaan yhtenäisen rakennusrivin.

19. Mattilanperän kylä

Kylä on osa Kalajokeen laskevan Kähtävänojan varteen keskittynyttä Kähtävän kylää. Kylä on hyvin säilynyt esimerkki Pohjanmaan jokilaaksokyläien takamaille 1700-luvun loppupuolella syntyneistä kruununtaloista, niiden rakennuskannasta ja kehityksestä. Mattilanperän ra-kennustavaltaan vanhakantaiset rakennukset, kivilavetat sekä jalka-aitat ja paja ovat edus-tava esimerkki 1700-luvun suomalaisesta talonpoikaisrakentamisesta.

Mattilan viiteen osaan jakautuneen tilan rakennuskanta on sijoittunut erittäin tiiviiksi ryh-mäksi kylätien mutkaan. Kylätie kulkee asuinpihojen ja talouspihojen välistä. Asuinpihassa on kolme punamullattua asuinrakennusta, joista vanhin on 1700-luvulta. Talouspihan yli kolmestakymmenestä rakennuksesta kivilavetat edustavat vanhinta kerrostumaa. Myös luonnonkivistä ladotut navetat ovat 1700-luvulta ja niiden hirsinen yläosa on korvattu uu-della 1813 tulipalon jälkeen.

20. Korhoskylä

Toisella nimellä tunnettu Asemakylän rungon muodostaa vanha maantie ja sen vaikutuspii-riin sijoittunut rakennuskanta. Alue on hyvin säilynyt sekä kylärakenteensa, sitä ympäröivän maiseman, että rakennuskantansa osalta. Kylän vanhinta kerrostumaa edustaa Korhosen pihapiiri, joka muodostuu Ylitalon ja Järvirannan rekisteritiloista. Ylitalon ja Järvirannan ra-kennukset muodostavat umpipihojen, jossa on kaksi asuinrakennusta, pitkä aittarivi, talli ja kaksi liiteriä navetan ollessa pihapiirin ulkopuolella. Pihapiirin pohjoissivulla sijaitsevan Jär-virannan asuinrakennuksen vanhimmat osat ovat mahdollisesti 1600-luvulta. Kivirannan pi-hassa on kaksi asuinrakennusta, joissa on toiminut mm. kauppa ja majatalo. Lisäksi pihassa on kellari ja liiteri sekä tien suuntainen navetta.

Oulu-Seinäjoki-radon rautatieasema ympäristöineen 1880-luvulta on puolestaan vaikutta-nut erilaisten palveluiden rakentamiseen kylätien varteen. Kylän vanhoista kauppataloista on kylätien varrella vielä mm. Sairasen uusrenessanssityylinen kauppahuone. Sievin rau-tatieasema on rakennettu pysäkin tyyppi-irustusten mukaan vuosina 1884–1886 ja laajen-nettu poikkipäädellä 1908 (B. Granholm). Asemapäällikkö Mäkeläisen 1921 rakennuttama kaksikerroksinen asuinrakennus noudattaa asemarakennuksen arkkitehtuuria. Korhosen koulu on vuodelta 1896.

5.1.2023

21. Kalaputaan kylä

Kalaputaan kylän erityispiirre on voimakkaiden kevättulvien takia korkealle maastoon sijoittunut asutus. Kylä sijaitsee Pyhäjoen varrella ja siihen kuuluu neljä kantatila. Alueen vanhimmat rakennukset ovat 1700-luvulta. Asuinrakennukset sijaitsevat mäellä ylimpänä, talousrakennusten muurimainen rivi reunustavat niitä ja ladot ja varistorakennukset ovat lähimpänä jokivartta. Pihapiirit ovat yhtenäisiä ja rakennusten nurkkien välillä on vain muutama metrin.

4.5. Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt edustavat maakunnalle tyypillistä rakennuskantaa eri aikakausilta. Pääpaino on arvokkaalla rakennusperinnöllä, mutta kohteilla on usein myös kaupunki- tai kyläkuvallinen merkitys. Maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi tunnistetut alueet on merkitty Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavaan. Myös kaikki edellisessä luvussa esitetyt RKY-kohteet on tunnistettu maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaiksi. Pääallekkäisyyden takia kyseiset kohteet on kuvailtu vain aiemmassa luvussa.

Hankealueen läheisyydessä noin kymmenen kilometrin etäisyydellä on kuusi maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Lähin kohde on vain kahden kilometrin päässä luoteessa sijaitseva Kantokylä. Taulukkoon on koottu kaikki 35 km säteellä sijaitsevat kohteet, ja tarkemmin niistä on esitelty 20 km etäisyydellä hankealueesta sijaitsevat kohteet.

Taulukko 4.4 Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt hankealueen vaikutuspiirissä (35 km).

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt		
Numero	Kohteen nimi (0–20 km säteellä hankealueesta sijaitsevat kohteet)	Etäisyys hankealueesta
22.	Kantokylä	Noin 2 km
23.	Ängeslevän raitti ja Pylväsperä	Noin 7,5 km
24.	Opistonmäki	Noin 8 km
25.	Marjapuhto	Noin 9 km
26.	Tuomiperä	Noin 9 km
27.	Paloperä	Noin 9 km
28.	Malisjokivarsi ja Jaakolan raitti	Noin 11,5 km
29.	Nivalan kirkonkylä	Noin 11,5 km
30.	Nivalan kirkonseutu	Noin 11,5 km
31.	Rautatieaseman alue	Noin 16 km
32.	Kauppakatu	Noin 16 km
33.	Haapaperän raitti	Noin 17,5 km
34.	Niemelänkylän jokivarren talonpoikaistalot	Noin 18,5 km
35.	Törmähovi ja Törmäperän perinnekeskus	Noin 19,5 km

5.1.2023

Numero	Kohteen nimi (20–35 km säteellä hankealueesta sijaitsevat kohteet)	Etäisyys hankealueesta
36.	Järvikyläntien - Kalliontien raitti	Noin 20 km
37.	Oulaistenkosken rannat	Noin 21,5 km
38.	Oulaisten koulualue	Noin 21,5 km
39.	Oulaskankaan sairaala-alue	Noin 21,5 km
40.	Sievin kirkonmäki	Noin 24 km
41.	Kähtävä	Noin 27 km
42.	Vanhakirkko	Noin 27,5 km
43.	Kiiskilä	Noin 29,5 km
44.	Alavieskan kirkonkylä	Noin 30 km
45.	Kaakilanpuhto	Noin 30 km
46.	Vehkapuhto	Noin 32 km
47.	Siiponkoski ja Isosaari	Noin 32,5 km
48.	Kukonkylä	Noin 32,5 km
49.	Rautio	Noin 32,5 km
50.	Merijärven kirkonkylä	Noin 33 km
51.	Viirelänpuhto	Noin 33 km
52.	Ilveskorven raitti	Noin 33,5 km
53.	Taluskyä	Noin 33,5 km

22. Kantokylä

Pieni kylä on syntynyt Pylväsosan varteen ja sen rakentaminen on keskittynyt laajan viljelyaukean keskellä oleviin saarekkeisiin sekä metsänrajaan. Kantolan tila perustettiin vuonna 1675 ja Haapakosken talo rakennettiin 1750-luvulla. Alueen hajanainen asutus muodostui kyläksi vasta 1800-luvun puolivälissä. Pihapiiriin ovat pienipiirteisiä ja rakennuskanta on yhtenäiset satulakattoista. Alueella on näkyvissä niin perinteisiä maalaistaloja, 1920- ja 1930-luvujen rakentamista sekä jälleenrakennusajan asuinrakennuksia. Osa taloista on hirsirakenteisia ja osa perinteisiä maalaistaloja.

5.1.2023

Kuva 4.5 Kuva Kantokylästä, kohti Vasaman hankealuetta.

23. Ängeslevän raitti ja Pylväsperä

Kylän asutus on syntynyt Pylväsjoen suulle 1600-luvulla. Kyläraitin ja kapean joen varrella on useita 1800-luvun pohjalaistaloja ja talousrakennuksia. Raitilta avautuu näkymiä ympäröivään Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Raittia halkoo vuonna 1925 rakennettu Ylivieska-lisalmi rautatie, joka tunnetaan myös Kyösti Kallion rautana. Ängeslevän tila on ollut aikoinaan Ylivieskan suurimpia ja Pylvään tila on puolestaan ollut saman suvun asuttama 1830-luvulta lähtien.

24. Opistonmäki

Raudasmäen kylän keskus on rakentunut pääosin 1920- ja 1950-luvuilla koulujen ja kansanopiston ympärille metsäiselle mäelle. Kansanopiston pihapiirin eri ikäiset rakennukset muodostavat arvokkaan kokonaisuuden. Miljöötä täydentävät opistonmäen 1920-luvun asuntolat, pientalot, liikerakennukset ja kylän hautausmaa. Kylän rakenteen tärkeitä osia ovat myös 1950-luvun yksittäistalot ja jälleenrakennusajan tyyppiomakotitalot. Opistonmäen yhdistää Kalajoen vastarannalla sijaitsevaan rautatieasemaan vuonna 1968 rakennettu riippusilta.

25. Marjapuhdo

Marjapuhdon kylä sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla, Marjapuhdon rinteellä. Kylästä aukeaa näköala koilliseen Savontielle ja sen takana avautuvaan viljelymaisemaan. Kylään kuuluu neljä pihapiiriä, joista Marjaniemi sijaitsee hiukan muista erillään Marjakan-kaan ja Marjamäen tilojen päärakennukset ovat iäkkäitä ja niihin kuuluu useita talousrakennuksia.

26. Tuomiperä

Alue on harjanteelle sijoittuva pienipiirteinen kyläraitti 1900-luvun alkupuolen pihapiireineen ja perinteisine talonpoikaishoiveineen. Alue sijoittuu hankealueen länsipuolelle noin 10 kilometrin etäisyydelle. Pienimittakaavaiset rakennukset rajaavat helminauhan tavoin kyläraitia. Komean peltoalueen keskellä virtaa Mertuanoja.

5.1.2023

27. Paloperä

Paloperän kylän pihapiirit sijaitsevat Kalajokilaakson viljelymaisemaa rajaavan selänteen reunalla. Ympäröivän avoimen viljelylaakson takia Paloperä sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla ja kylä näkyy jokilaaksossa kulkevalle maantielle. Arvokkaita rakennuksia ovat talonpoikaista rakennusperinnettä edustava Myllymäki sekä 1920-luvulla rakennettu kansakoulu. Muutoin kylän rakennukset ovat melko vaatimattomia ja tavanomaisia.

28. Malisjokivarsi ja Jaakolan raitti

Kapea ja mutkitteleva Malisjoki kulkee Nuivaan taajaman halki. Joki ja sitä reunustavat puistomaiset viheralueet muodostavat tärkeän taajaman maisemaa elävöittävän kokonaisuuden. Joen yli kulkee useita siltoja, joilta avautuu hienoja näkymiä joelle. Jokivarressa ja sitä myötäilevän Jaakkolan raitin varrella on paljon arvokkaita rakennuksia. Alueen pohjoisosassa rakennukset muodostavat tiiviin raitin, mutta etelässä maisema muuttuu maaseutumaiseksi. Alueella on myös kaksi valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä: Heikkilän ja Pajarin pihapiirit.

29. Nivalan kirkonkylä

Nivalan taajaman keskustan rakennuskanta Kalliontien varrella on mielenkiintoinen ja kerroksellinen kokonaisuus. Rakennukset kertovat taajaman historiasta ja liiketoiminnan kehittymisestä alueella. Vanhimpia rakennuksia ovat Korva-Pekan kauppakartano sekä Kauppapayhtiön talo 1900-luvun vaihteesta. Pappila, kanttorila ja entinen työvoimatoimisto ovat valmistuneet jälleenrakennuskaudella. Kokonaisuuteen liittyvät myös paikallisesti arvokkaat Nivalan kunnantalo ja kunnankirjasto.

30. Nivalan kirkonseutu

Vuonna 1803 valmistunut Nivalan kirkko on Simon Jylkkä-Silvenin suunnittelema tasavartinen ristikirkko, joka sijaitsee aivan Nivalan keskustassa. Kirkon erikoisuus on sen länsipäädyssä kohoava kellotorni, jonka historia on monivaiheinen. Kirkon ympäristöön kuuluu hautausmaa, Nivalan uusi seurakuntatalo sekä seurantupa 1900-luvulta. Kirkon itäpuolen viheralueeseen liittyy tuulimyllykenttä, jossa on paikalle siirretty vanha tuulimylly. Eteläpuolen viheralue jatkuu kirkolta yhtenäisenä Kallioiden museorakennukselle saakka.

31. Rautatieaseman alue

Ylivieskan rautatieaseman alueeseen kuuluvat asemarakennus, rautatieläisten asuinalue, tavara-asema ja veturitalli. Asemarakennus on otettu käyttöön vuonna 1886, jolloin Kokkolan ja Oulun välinen rataosuus valmistui. Kasarmiksi nimetty rautatieläisten asuinalue on valmistunut 1900-luvun alussa. Alueella on muun muassa asemapäällikön talo vuodelta 1925, kaksoisvahtitupa vuodelta 1902 ja neljä työläisten asuinrakennusta vuodelta 1925. Radan varren vesitorni erottuu maamerkinä kaupunkiin ja rautatielle.

32. Kauppakatu

Ylivieskan kauppakatu kertoo taajaman historiasta ja elinkeinotoiminnan kehittymisestä. Ylivieskan kehittymiseen kirkonkylästä kauppalaksi vaikutti 1800-luvun lopulla rakennettu rautatie. Alue alkoi kehittyä Kalajokilaakson liike- ja kulttuurielämän keskuksiksi liikenneyhteyksien yhä parantuessa 1920-luvulla rakennetun uuden yhteysradan myötä. Kaksikerroksiset liikerakennukset reunustavat loivasti kaartuvaa katua, joten katutila on selvästi rajautuva ja mittakaavaltaan miellyttävä. Ylivieskan kirkko muodostaa kauppakadun päätteen lännessä. Suurin osa kadun rakennuksista on peräisin 1950- tai 1960-luvuilta ja ne ovat edustavia esimerkkejä aikansa liikerakentamisesta. Kauppakadun vieressä on myös kaksi muuta rakennetun kulttuuriympäristön arvoaluetta: Rautatieaseman alue (MRKY) sekä Kalajokivarsi Ylivieskan keskustassa ja Savisilta (RKY).

5.1.2023

33. Haapaperän raitti

Nivalan ja Haapajärven välisen vanhan maantien varrelle syntynyt kokonaisuus on esimerkki perinteisestä tiehen tukeutuvasta nauhakylästä. Tien varrella on sekä vanhoja maataloja että uudempaa rakentamista: talonpoikaishapiirejä, jälleenrakennuskauden taloja ja lomamökkejä. Alueen merkkirakennuksena erottuu Haapalan koulu.

34. Niemelänkylän jokivarren talonpoikaistalot

Kalajokivarressa peltojen keskellä sijaitseva kyläympäristö muodostuu seitsemästä talosta, joita ovat Ala-Hakala, Kippola ja Oja Kippola, Levonen, Nuorala, Pohja-Häivälä, Sipilä ja Yli-Häivälä. Hirsirakenteiset talonpoikaistalot talousrakennuksineen sijoittuvat nauhamaisesti jokea molemmin puolin myötäilevien teiden varsille. Kokonaisuus kertoo perinteisestä rakentamistavasta ja mittakaavasta ja vanhimmat talousrakennukset ovat säilyneet 1700-luvulta.

35. Törmähovi ja Törmäperän perinnekeskus

Perinnekeskus on syntynyt historiallisen Törmähovin läheisyyteen 1990- ja 2000-luvujen aikana. Keskus liittyy Weteraanimoottorikerho Wanha Woima ry:n toimintaan ja sen hallissa säilytetään vanhoja koneita ja ajoneuvoja. Alueen vahvin ominaispiirre on kuitenkin lukuisat Oulaisista ja lähiseuduilta 1990-luvulta alkaen siirretyt rakennushistoriallisesti merkittävät kohteet.

36. Järvikyläntien - Kalliontien raitti

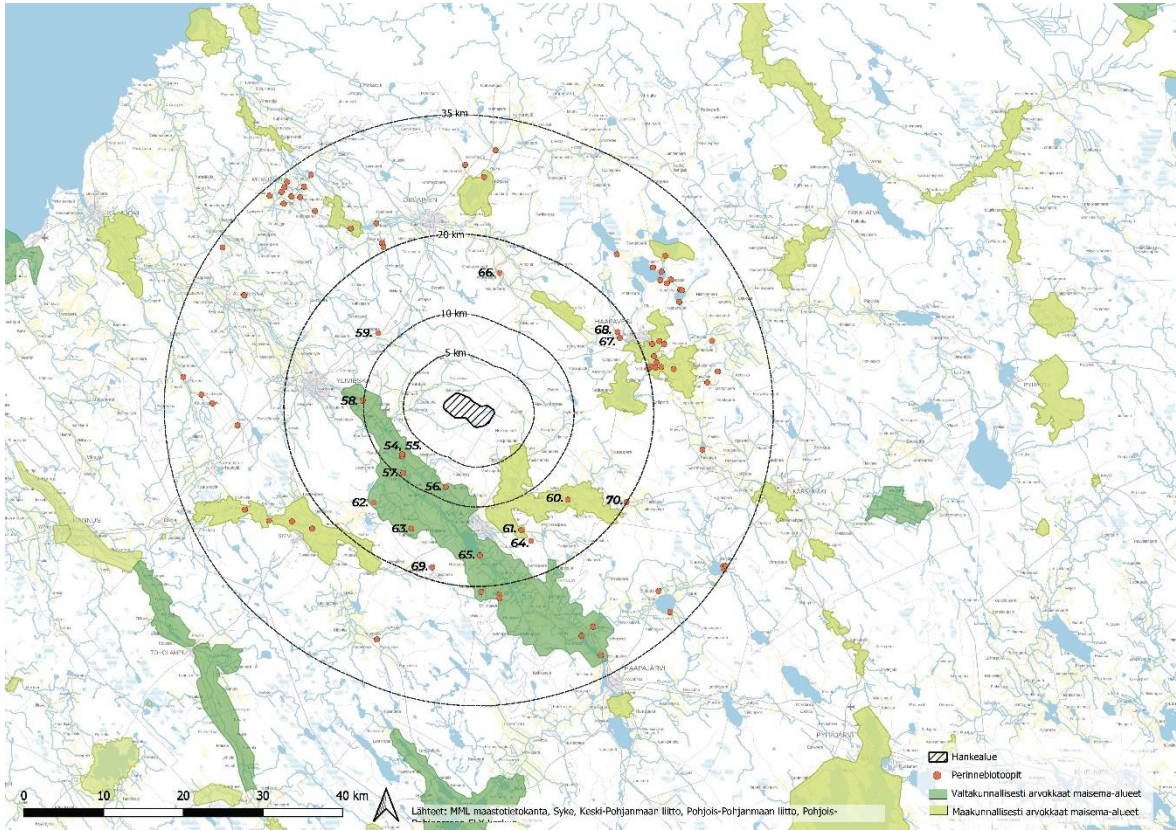
Vääräjokilaaksoa rajaavat selänteen reunalla kulkeva Järvikyläntien–Kalliontien raitin varrelle on sijoittunut rakentamista nauhamaisesti. Kohde onkin arvokas esimerkki jokilaakson tienvarsiasutuksesta. Raitilta avautuu paikoitellen hienoja näkymiä ympäröiville viljely-alueille. Erityisesti Järvikylä ja Kallion välinen osuus Kalliontiestä on erityisen hyväkuntoinen ja rakennuskanta on idyllistä vanhoine päärakennuksineen ja pienine hapiireineen. Alueen arvokkaita rakennuksia ovat Hangasmaan talot, Kalliontie 35, Kivelä, Juusolan aitat, Ahola ja entinen Järvikylän kyläkauppa. Raitti kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen Evijärven ja Vääräjokilaakson kulttuurimaisemien maisema-alueeseen.

4.6. Perinnebiotoopit

Perinnebiotoopeilla tarkoitetaan Valtioneuvoston asetuksen 953/2020 3 § mukaan ”perinteisen karjatalouden niitto- ja laidunkäytäntöjen muovaamia luontotyyppisiä, joille on kehittynyt niille ominainen, monimuotoinen eliölajisto, sekä elinympäristöjä, joille on muulla tavoin kehittynyt vastaava eliölajisto.”

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja Metsähallitus ovat toteuttaneet Pohjois-Pohjanmaalla perinnebiotooppien päivitysinventointeja vuosina 2018–2022. Kohteiden arvoluokitus on vielä kesken, mutta 35 km etäisyydellä hankealueesta sijaitsevat kohteet (80 kpl) on sijoitettu alla olevaan karttaan 4.6. Mukana aineistossa on myös inventoitua aineistoa vuosilta 2011–2015. Kohteet ovat valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaita tai kunnostuskelpoisia perinnebiotooppeja. Taulukkoon on koottu kaikki 20 km säteellä hankealueesta sijaitsevat kohteet. Lähimmät inventoidut perinnebiotoopit sijoittuvat kahdeksan kilometrin etäisyydelle hankealueesta. Kohteiden tarkempia tietoja ei ole saatavilla inventointityön keskeneräisyydestä johtuen.

5.1.2023

Kuva 4.6 Hankealueen tarkastelualueelle sijoittuvat inventoidut perinnebiotoopit.

Taulukko 4.5 Perinnebiotoopit hankealueen vaikutuspiirissä (20 km).

Perinnebiotoopit		
Numero	Kohteen nimi	Etäisyys hankealueesta
54.	Raudaskylän tulvaniitty Papinsaari	Noin 8 km
55.	Mikonsaaren tulvaniitty	Noin 8 km
56.	Saalastin metsälaidun	Noin 8,5 km
57.	Jaakolan tulvasaari	Noin 9,5 km
58.	Vähäkankaan aseman laitumet	Noin 10 km
59.	Heikkilän haka	Noin 12 km
60.	Kiipelin laitumet	Noin 14 km
61.	Pihlajaperän metsälaidun	Noin 14 km
62.	Junnonperän metsälaitumet	Noin 14,5 km
63.	Rajaperän metsäsaareke	Noin 15 km
64.	Louhelan haka	Noin 15,5 km
65.	Kotilan niityt	Noin 16 km
66.	Pajaketo	Noin 16 km

5.1.2023

67.	Lammassaari, eteläpuoli	Noin 18 km
68.	Alatapiolan haka	Noin 18,5 km
69.	Vinnurva	Noin 18,5 km
70.	Törminperän niityt	Noin 20 km

5.1.2023

5. Lähteet

Kirjallisuuslähteet:

- Maanmittauslaitos. 2022. [Vanhat painetut kartat \(maanmittauslaitos.fi\)](http://www.maanmittauslaitos.fi). Viitattu 5.12.2022.
- Museoviraston internetsivut. 2022. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. http://www.rky.fi/read/asp/r_mkl_kohde_list.aspx?MAAKUNTA_ID=17. Viitattu 19.12.2022.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. 2021. [Perinnebiotooppien kartoittajat maastossa Pohjois-Pohjanmaalla | Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus \(sttinfo.fi\)](http://sttinfo.fi). Viitattu 16.12.2022
- Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2016. Arki arvokkaalla maisema-alueella. Maakuntakaavan tulkin-taopas https://pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2020/09/B90_P-P_Arki-arvokkaalla-maisema-alueella_2016.pdf. Viitattu 5.12.2022.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2013–2015. Arvokkaat maisema-alueet Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2013–2015.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2016. Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 – päivitysinventointi.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2022. Maakuntakaavoitus ja tausta-aineistot.
- Semecon Oy. 2022. YVA-suunnitelma, Vasaman tuulivoimapuisto, Ylivieska.
- Valtioneuvoston asetusperinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020-2025 myönnettävästä tuesta 3 §. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200953> Viitattu 30.12.2022
- Wecman E. 2006. Tuulivoimalat ja maisemat. Suomen ympäristö 5/2006.
- Ylivieskan kaupungin internetsivut. 2022. [Ylivieska ennen ja nyt - Ylivieskan kaupunki](http://www.ylivieska.fi). Viitattu 5.12.2022.
- Ylivieskan kaupungin internetsivut. 2022. [Poisintoja Ylivieskan 150-vuotiaasta historiasta - Ylivieskan kaupunki](http://www.ylivieska.fi). Viitattu 5.12.2022.
- Ympäristöministeriö 2006. Tuulivoimalat ja maisema SY 5/2006.
- Ympäristöministeriö 2016. Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa SY 1/2016.

Paikkatietoaineisto:

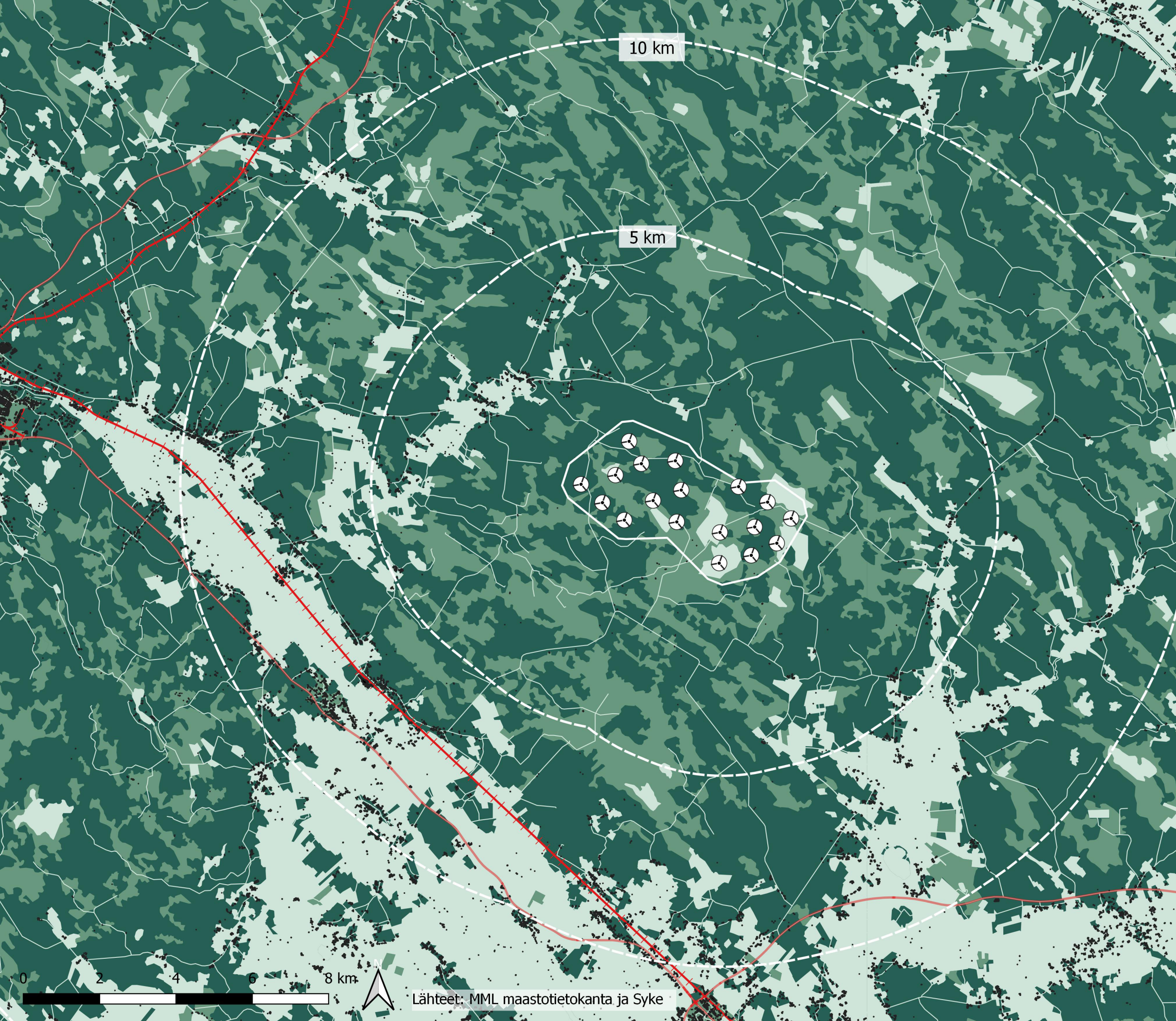
- GTK 2022: maaperä ja kallioperä.
- Keski-Pohjanmaan liitto 2022: maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt.
- Maanmittauslaitos, 2022: maastotiedot.
- Museovirasto 2022: rakennettu kulttuuriympäristö.
- Syke 2022: pohjavesiaineisto, hydrologia.
- Open Street Map 2022: päätiestö, retkeilyreitti.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022: perinnebiotooppien päivitysinventointi.

5.1.2023

Pohjois-Pohjanmaan liitto 2022: maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt.

Liitteet

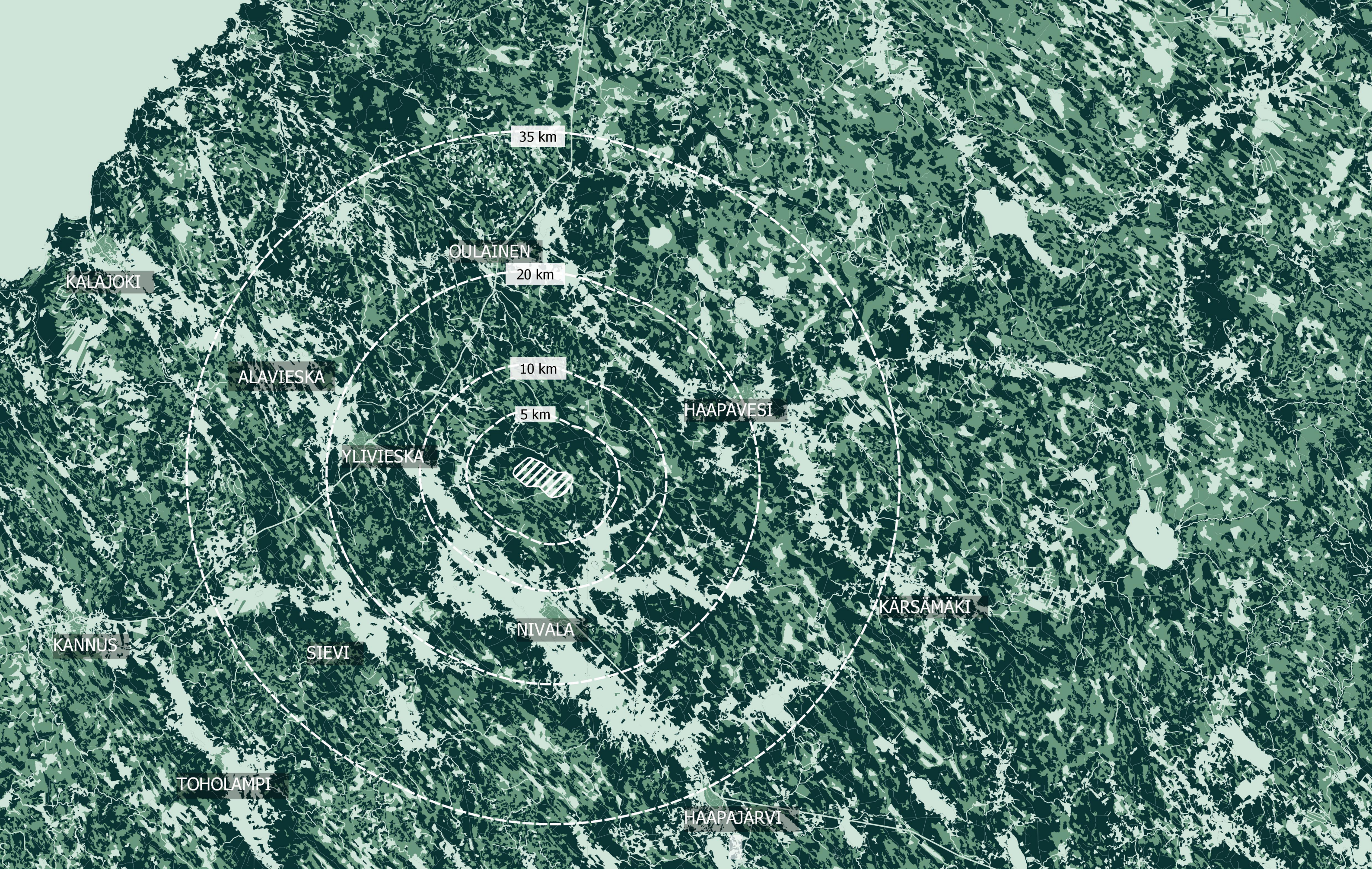
Maisemaselvityksen kartat.

- Hankealue
- Vasaman voimalat VE1
- Vasaman tiestö
- Rautatiet
- Päätiestö
- Rakennukset

**Maisemarakenne -
maisematila**

- Suljettu alue
- Puoliavoin alue
- Avoin alue

Lähteet: MML maastotietokanta ja Syke

Maisemarakenne - maisematila

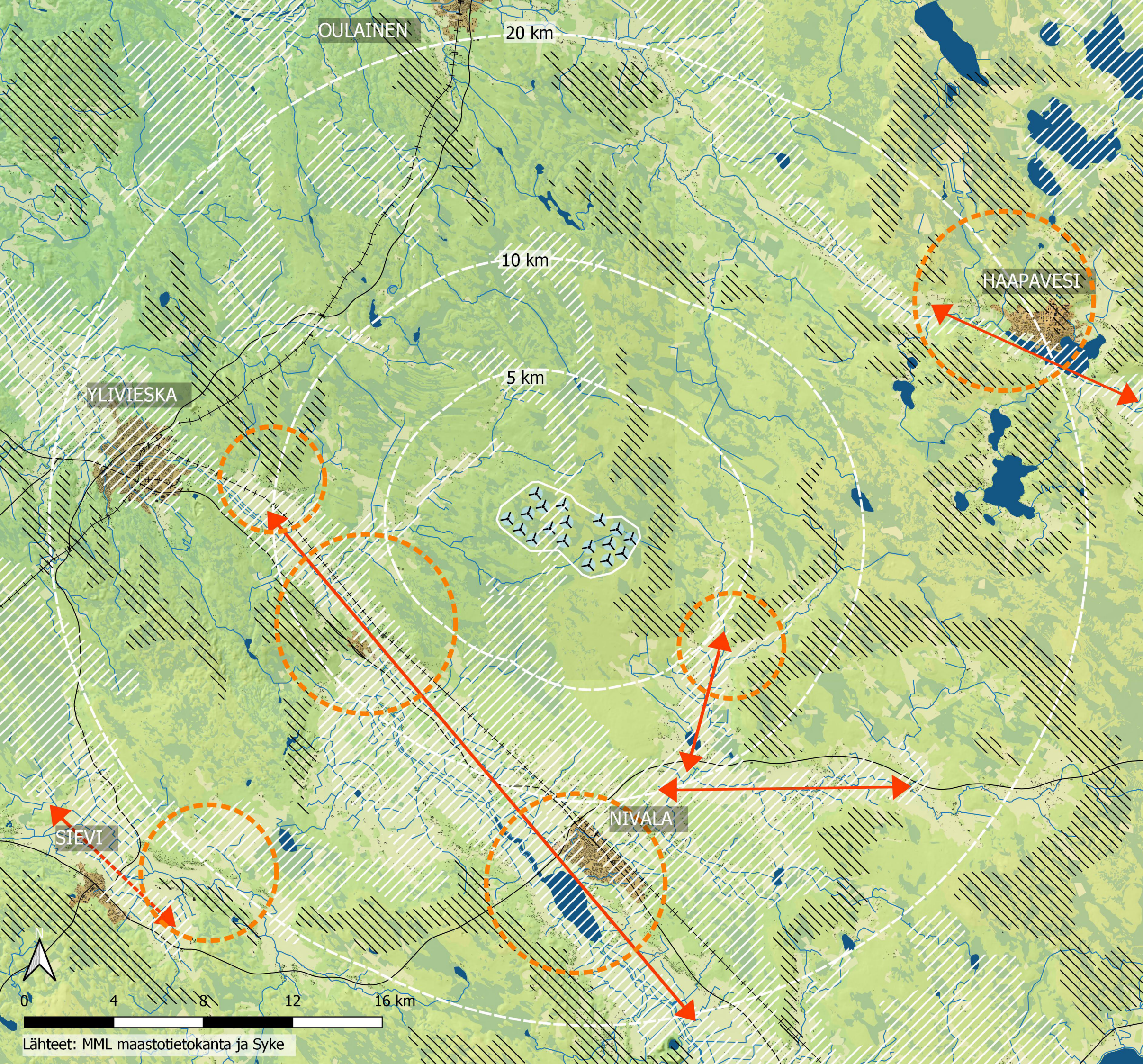
- Suljettu alue
- Puoliavoin alue
- Avoin alue

Hankealue

WSP Finland Oy
5.1.2023

Maisemaselvitys
Vasaman tuulipuisto
Karttaliitteet / Kuva 2.3

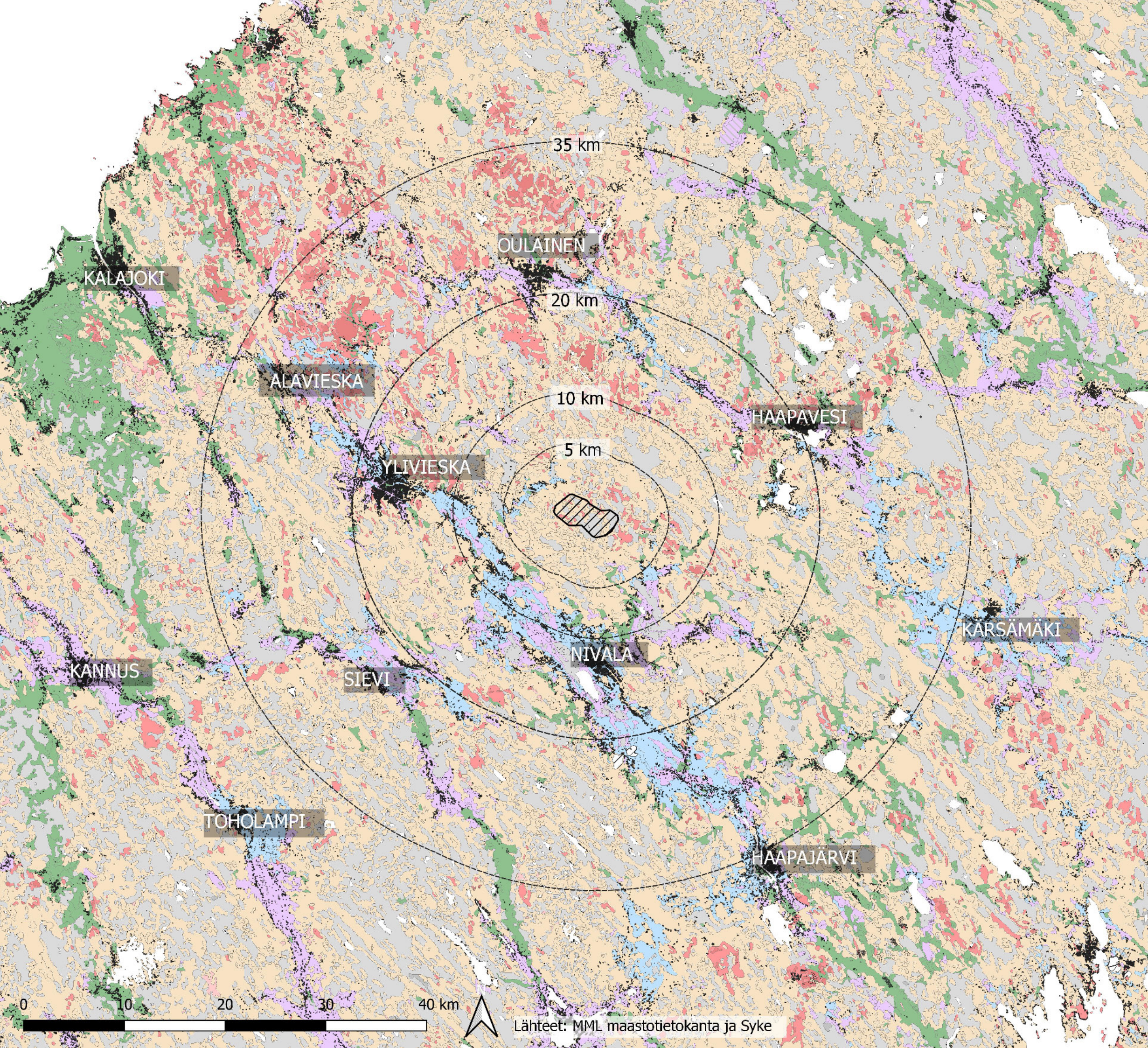
- ### Maisemarakenne
- Vasaman voimalat VE1
 - Hankealue
 - Rautatiet
 - Päätiestö
 - Rakennukset
 - Taajama-alue
 - Viljelymaa
 - Vesistö
 - Suoalueet
 - Laaksot
 - Selänteet
 - Näkymälinja
 - Maiseman solmukohtat

Lähteet: MML maastotietokanta ja Syke

WSP Finland Oy
5.1.2023

Maisemaselvitys
Vasaman tuulipuisto
Karttaliitteet / Kuva 2.4

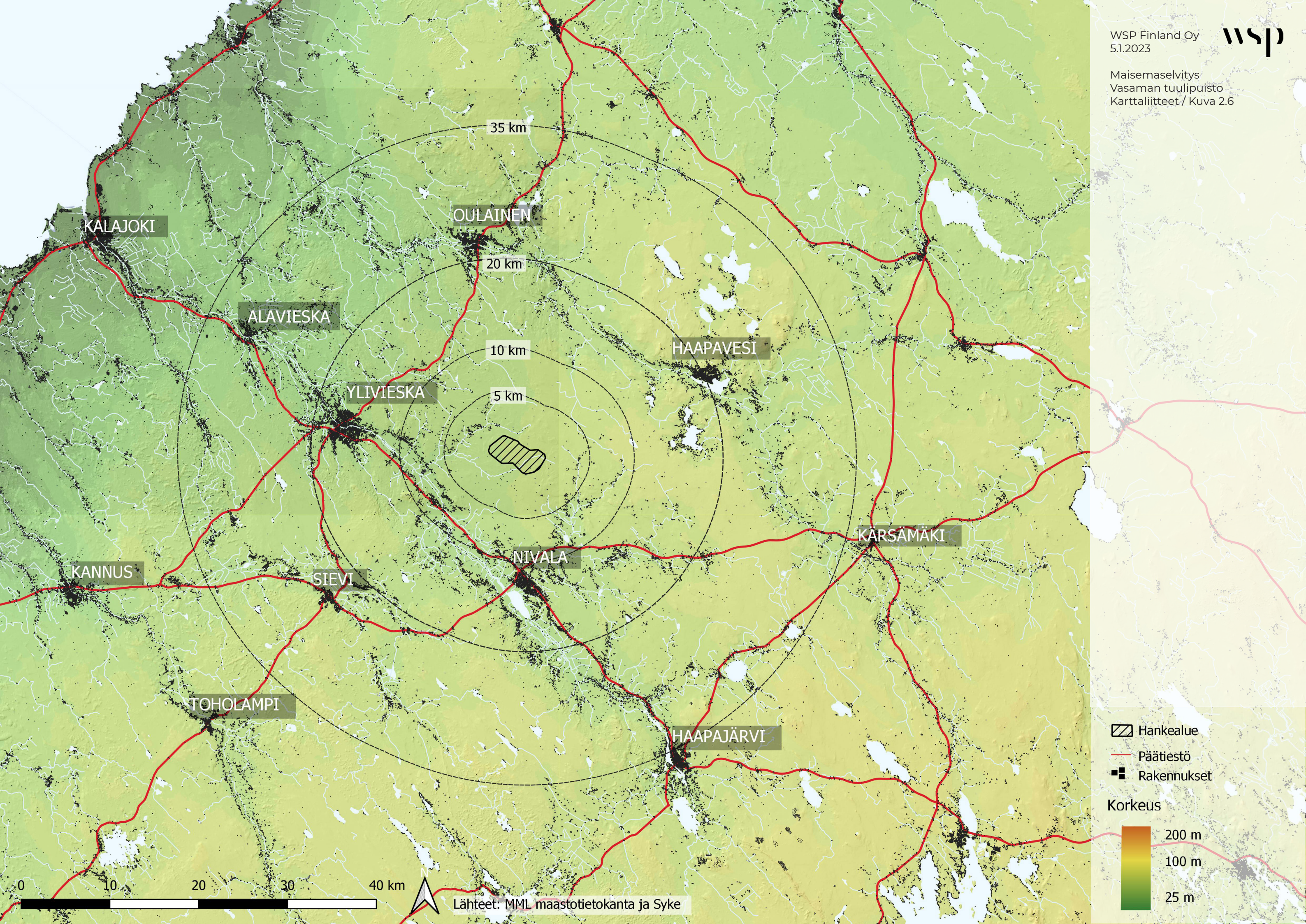

Hankealue

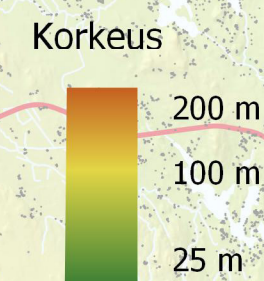
Rakennukset

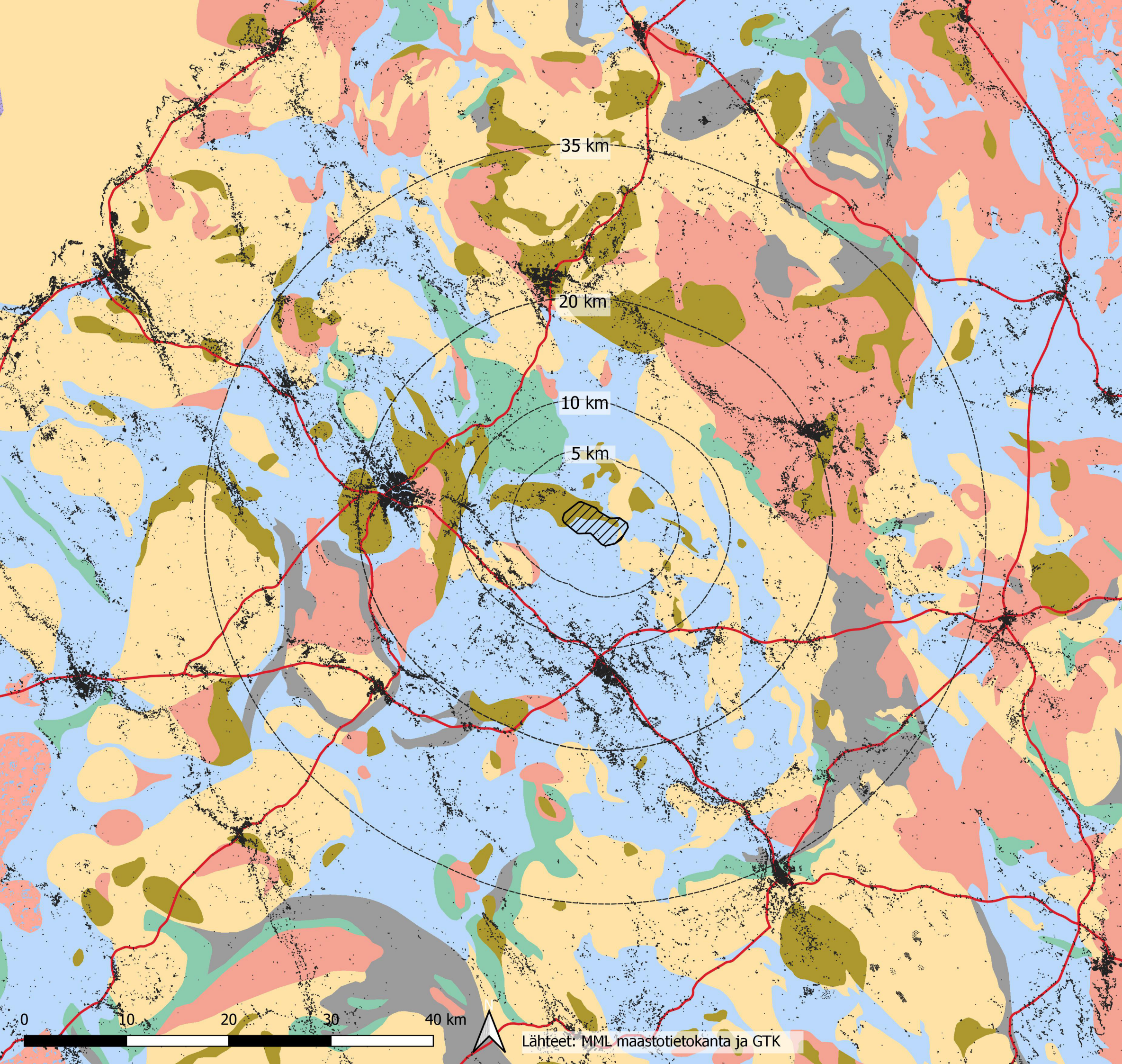
Maaperä 200k maalajit

- Kalliopaljastuma (KaPa)
- Kallioma, maanpeite enintään 1m (yleensä moreenia) (Ka)
- Rakka (RaKa)
- Kiviä (Ki)
- Sekalajitteinen maalaji, pääajitetta ei selvitetty (SY)
- Karkearakeinen maalaji, pääajitetta ei selvitetty (KY)
- Hienojakoinen maalaji, pääajitetta ei selvitetty (HY)
- Liejuinen hienorakeinen maalaji, humuspitoisuus 2-6 %
- Savi (Sa)
- Lieju, humuspitoisuus yli 6 % (Lj)
- Paksu turvekerros, yleensä yli 0,6m (Tvp)
- Täytemäe (Ta)
- Karttoittamaton (0)
- Vesi (Ve)

- Hankealue
- Päätiestö
- Rakennukset

Hankealue

Päätiestö

Rakennukset

**Kallioperä 1 m syvyydestä,
yleistetyt kivilajit**

Paragneissi, alunperin
merenpohjaan kerrostunuta

Dioriittia

Granodioriittia, kvartsidioriittia

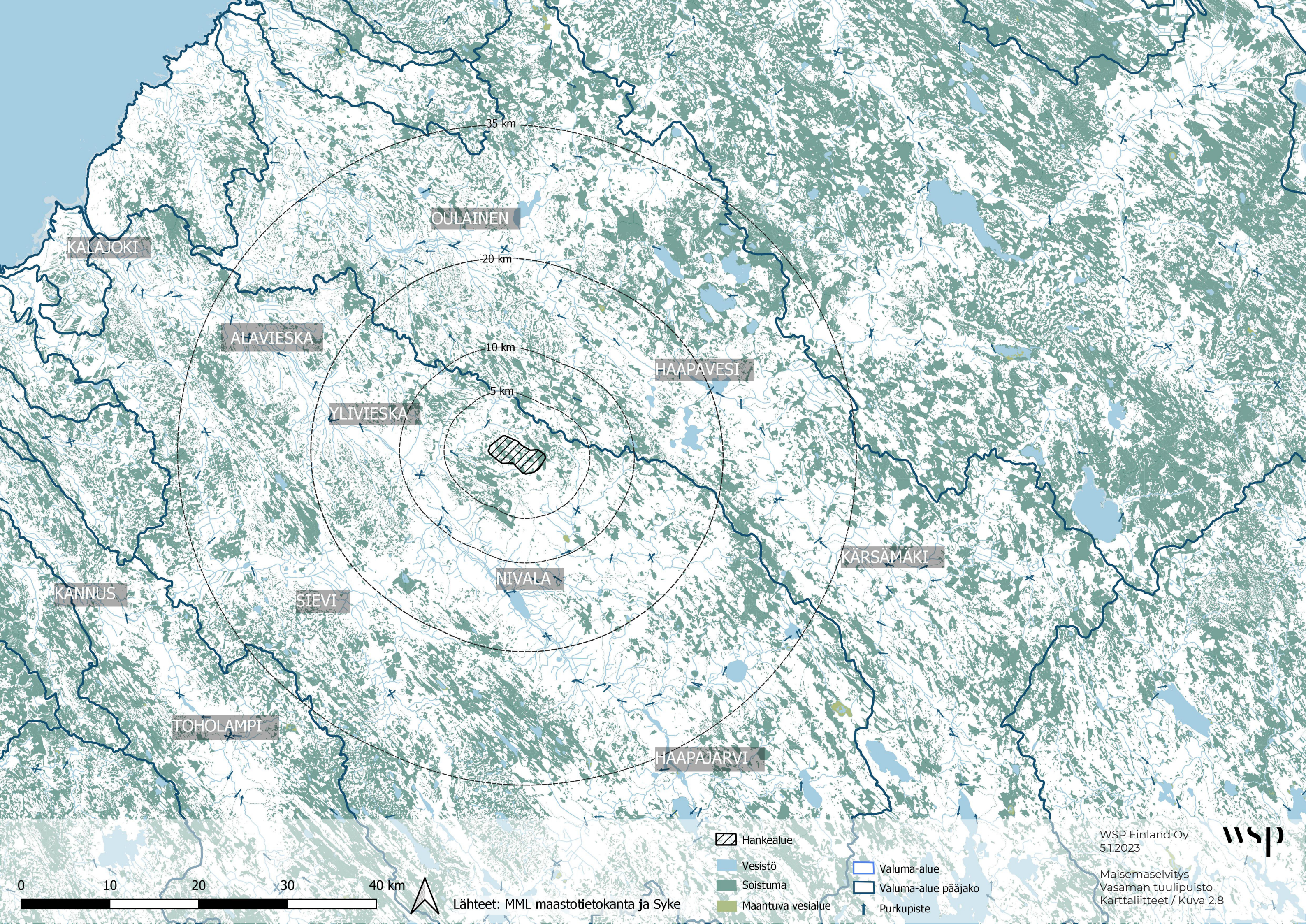
Graniittia

Vulkaniitteja, erillaisia
koostumukseltaan

Vulkaniitteja, erillaisia
koostumukseltaan

Lähteet: MML maastotietokanta ja GTK

KALAJOKI

OULAINEN

ALAVIESKA

HAAPAVESI

YLIVIESKA

NIVALA

KÄRSÄMAKI

KANNUS

SIEVI

TOHOLAMPI

HAAPAJARVI

35 km

20 km

10 km

5 km

NIVALA

Hankealue

Vesistö

Soistuma

Maantuva vesialue

Valuma-alue

Valuma-alue pääjako

Purkupiste

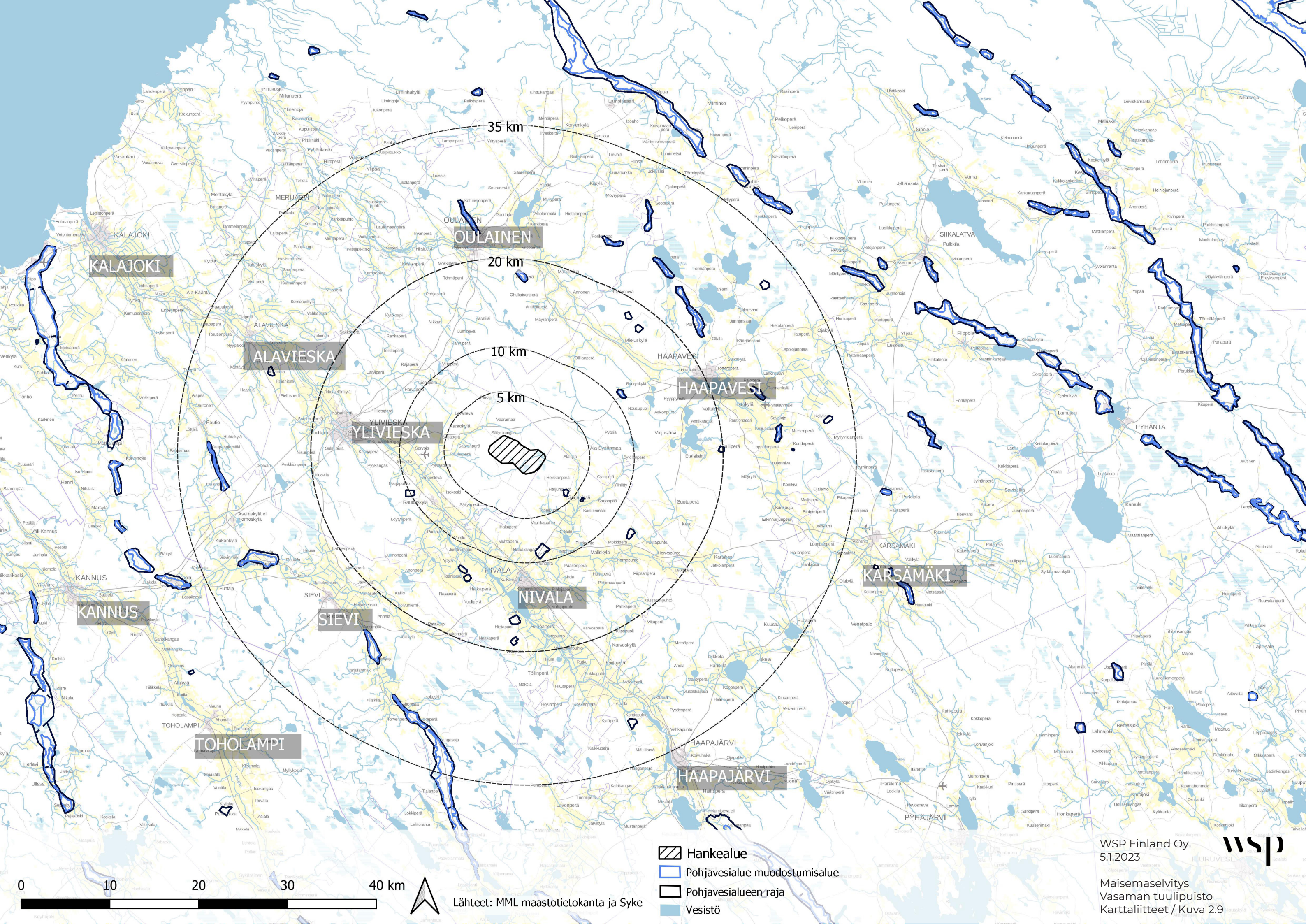

Lähteet: MML maastotietokanta ja Syke

WSP Finland Oy
5.1.2023

Maisemaselvitys
Vasaman tuulipuisto
Karttaliitteet / Kuva 2.8

KALAJOKI

ALAVIESKA

YLVIESKA

OULAINEN

HAAPAVESI

NIVALA

KARSAMÄKI

TOHOLAMPI

HAAPAJÄRVI

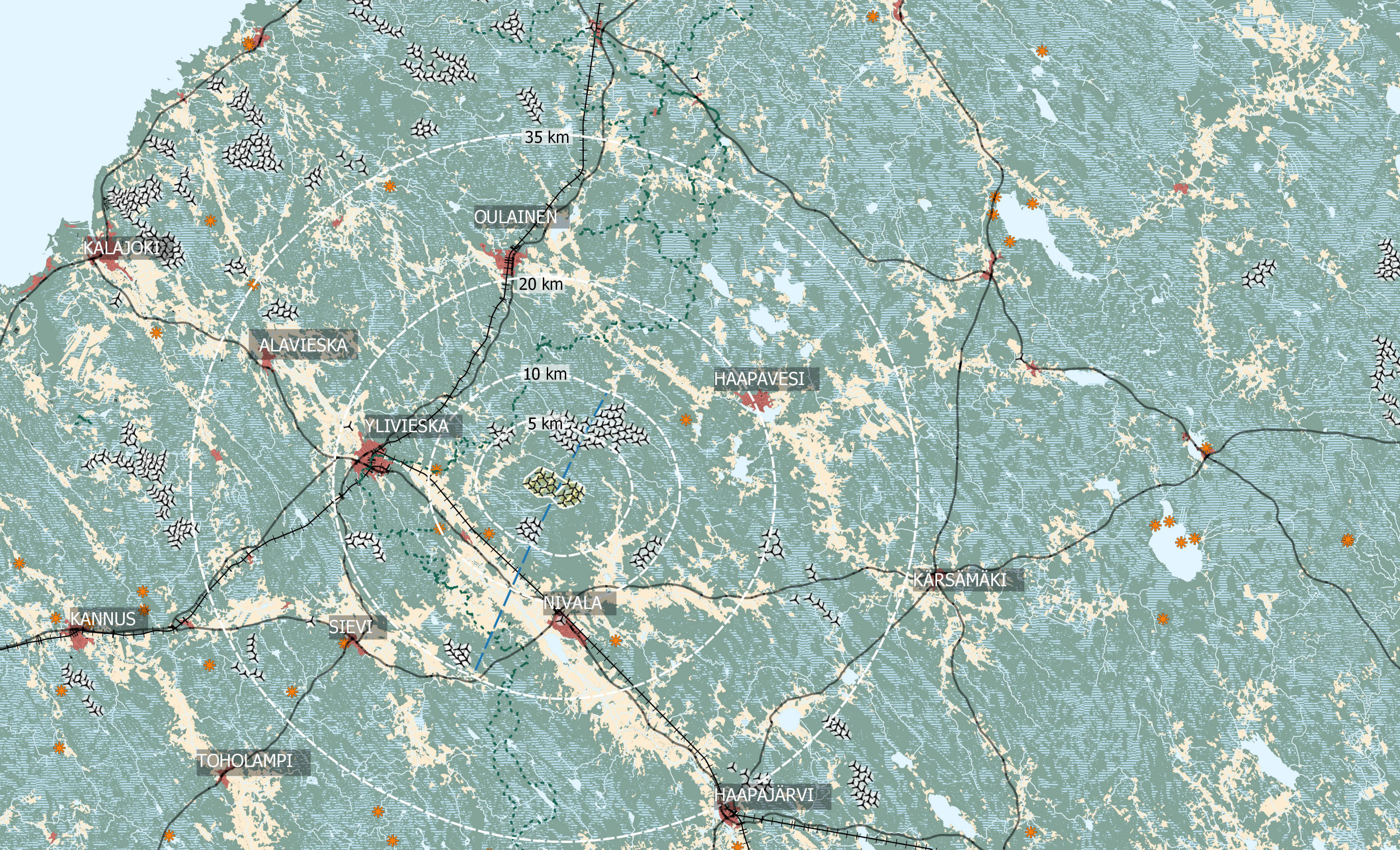
Lähteet: MML maastotietokanta ja Syke

- Hankealue
- Pohjavesialue muodostumisalue
- Pohjavesialueen raja
- Vesistö

WSP Finland Oy
5.1.2023

Maisemaselvitys
Vasaman tuulipuisto
Karttaliitteet / Kuva 2.9

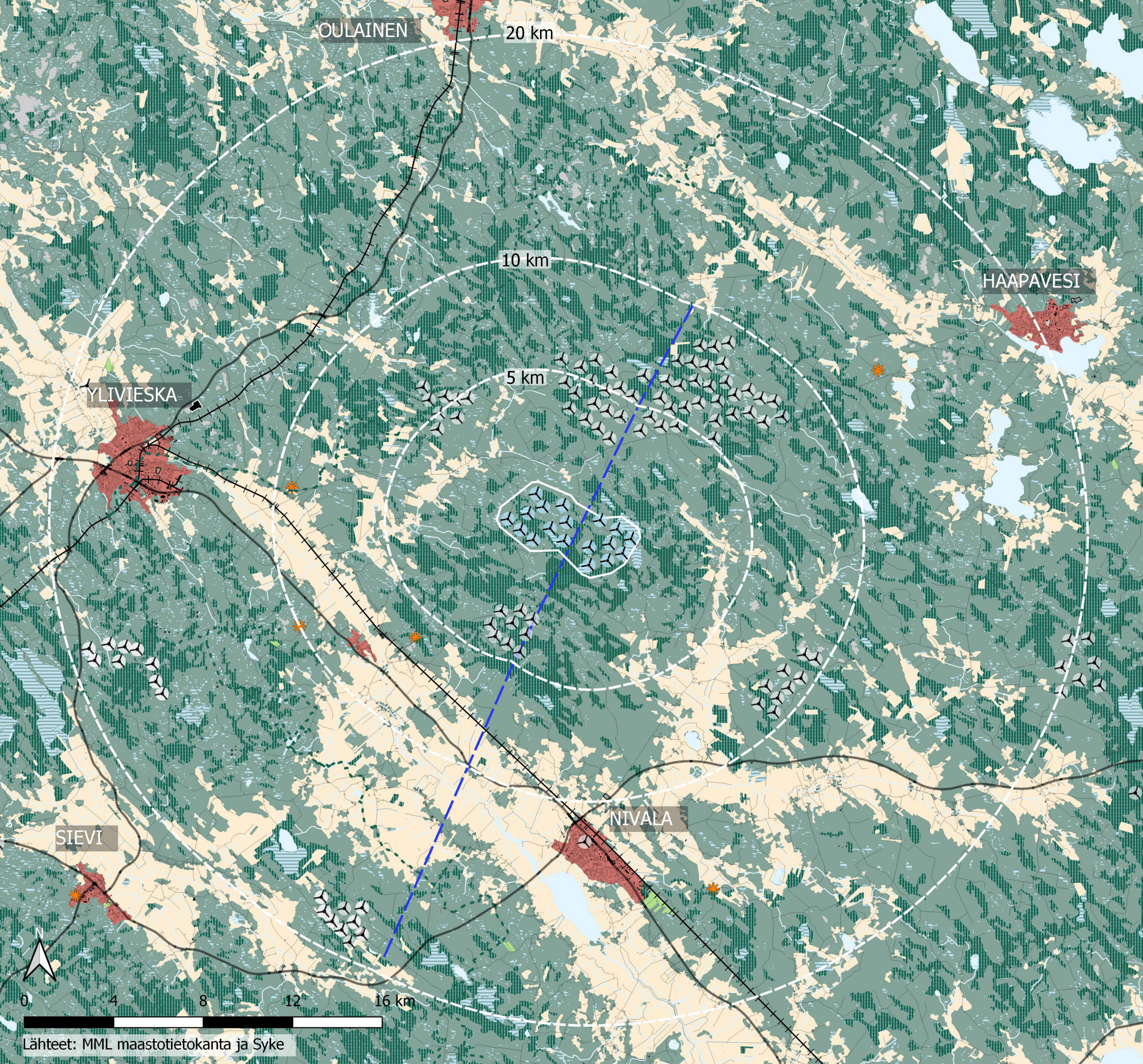
Lähteet: MML maastotietokanta ja Syke

Maisemarakenne - maankäyttö

Muut tuulivoimalat ja tuulivoimalahankkeet	Vesistö	Voimalinja
Vasaman voimalat VE1	Rautatiet	Rakennukset
Hankealue	Päätiestö	Taajama-alue
	Retkeilyreitti	Viljelymaa
		Suo
		Metsätalousalue
		Tulentekopaikka

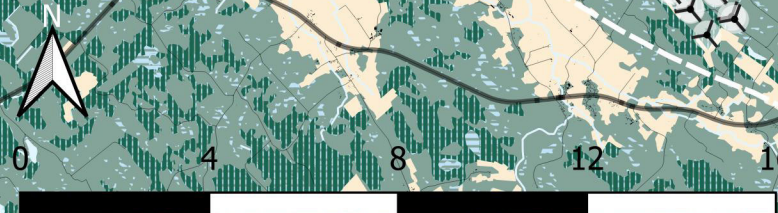
WSP Finland Oy
5.1.2023

Maisemaselvitys
Vasaman tuulipuisto
Karttaliitteet / Kuva 2.10

Maisemarakenne - maankäyttö

- Muut tuulivoimalat ja tuulivoimalahankkeet
- Vasaman voimalat VE1
- Hankealue
- Vesistö
- Rautatiet
- Päätiestö
- Sivutiet
- Retkeilyreitti
- Voimalinja
- Rakennukset
- Taajama-alue
- Viljelymaa
- Avosuo
- Metsäinen suo
- Metsätalousalue
- Kallio
- Tulentekopaikka
- Urheilu- ja virkistysalue

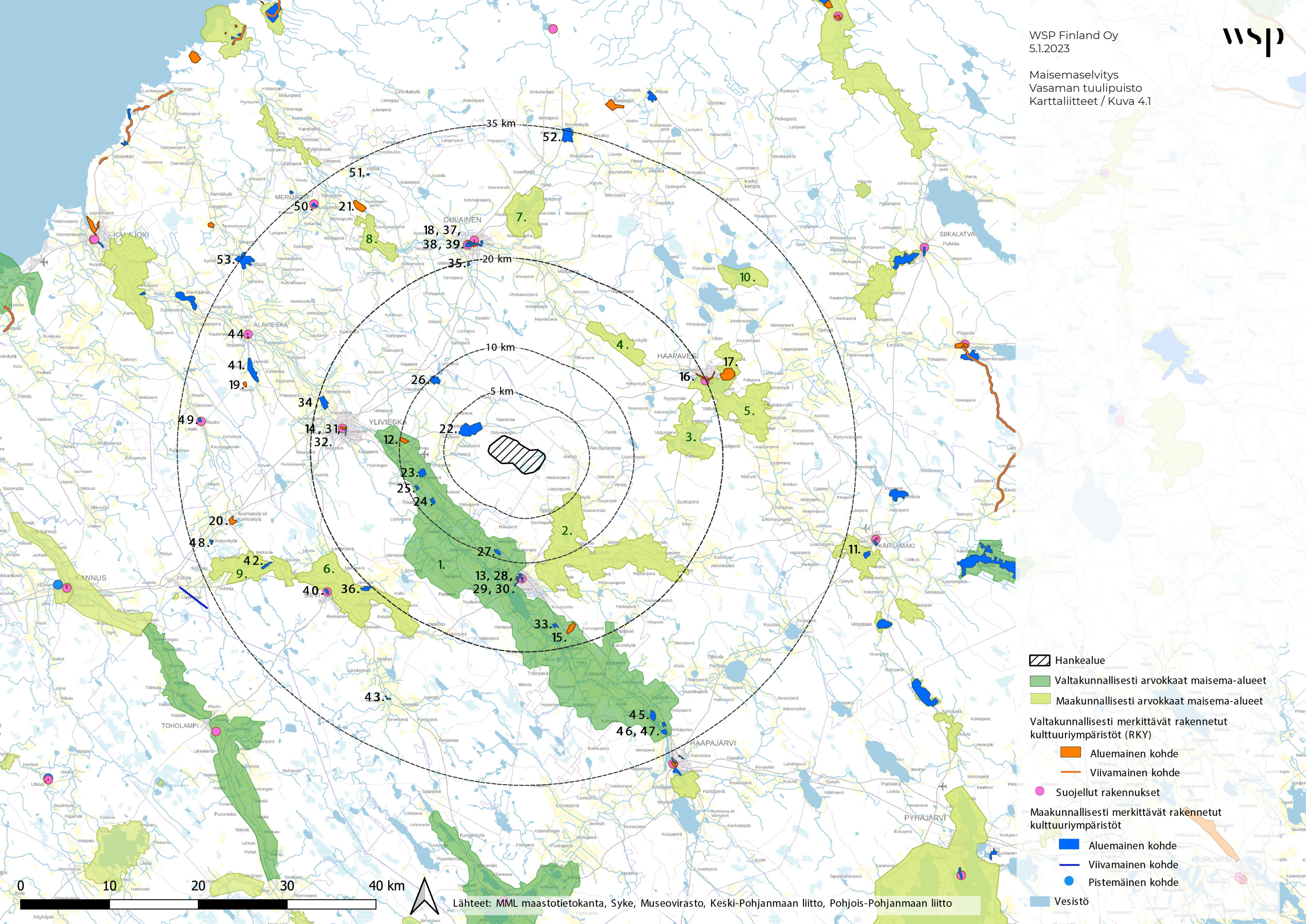
Lähteet: MML maastotietokanta ja Syke

WSP Finland Oy
5.1.2023

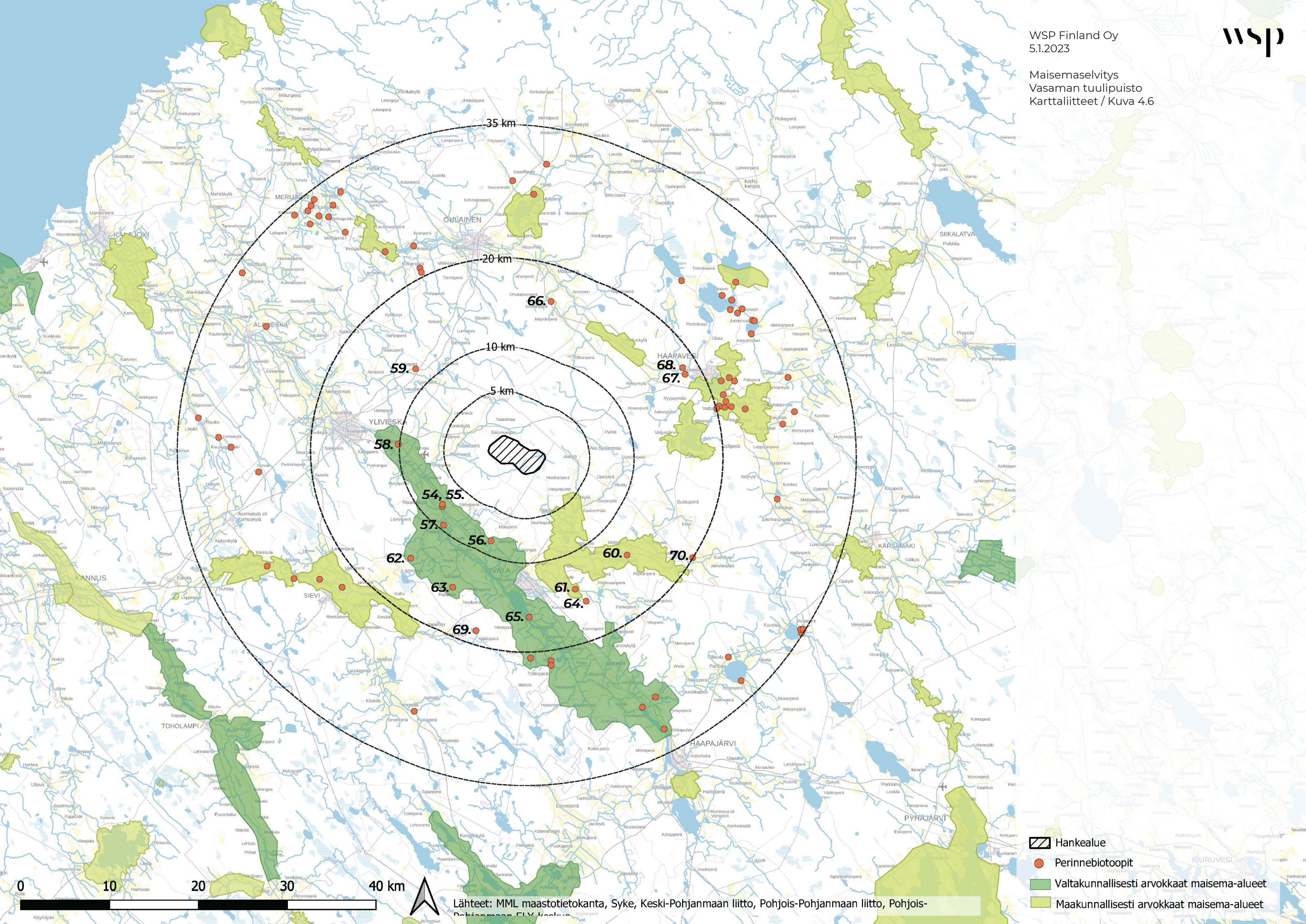
Maisemaselvitys
Vasaman tuulipuisto
Karttalitteet / Kuva 2.11

Maisemaselvitys
Vasaman tuulipuisto
Karttaliitteet / Kuva 4.1

- Hankealue
- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY)**
 - Alueellinen kohde
 - Viivamainen kohde
 - Suojellut rakennukset
- Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt**
 - Alueellinen kohde
 - Viivamainen kohde
 - Pistemäinen kohde
 - Vesistö

Lähteet: MML maastotietokanta, Syke, Museovirasto, Keski-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Lähteet: MML maastotietokanta, Syke, Keski-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

- Hankealue
- Perinnebiotoopit
- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet